

אֱלֹהִים

דָבָר תֹוֹרַה

מאת גדוֹלִי הַדּוֹר
האַחֲרוֹן

יל קוט

דעת תורה

מאת גדולי הדור האחרון

התוכן:

שער התקראות והתרחבות לפני עוזבי תורה

שער המחתיאו וההורגו

שער מהותה של הציונות

שער הדתיות הלאומית

שער קרנות ציוניות

שער המדינה החילונית

שער ההלכה מול פשרות

שער תרבות רעה

הילקוט של דעת תורה המתפרקם יחד עם "עקבתא דמשיחא" הוא בבחינת שנים שם אחד. בילקוט זהה באו רק אמרות ועובדות מוגולי התקופה الأخيرة, שיש להם קשר עניין עם הנושאים שלהם הקדיש הגאון הקדוש רבי אלחנן ומרמן זצ"ל את ספריו קטז'הכבות ורבי האיכות. אין שני נביים מתנאים בסגנון אחד, כל אחד מוגולי התקופה الأخيرة מבטא בצורה אחרת את דעתו, דעת התורה, אולם הכל עולה בקנה אחד וכולם מאוחדים בהשכמה מה לקרב ומה לרחוק, מה לטהר ומה לפסול ודבריהם משתלבים זה בזה לモילה מושלמת אחת. הילקוט אינו שלם ובודאי שהוא לוקה בחסר, רבות חן הפניות היקרות שנעלו מעיני המלקטים ולהתנצלותם יאטה, שמלאלתם נעתה בחפazon. נקוה, שבמהדורות הבאות אי"ה יצליחו להוציאו ילקוט עוד יותר מושלם מתחת ידם.

תקופתנו היא תקופה טרוף הדעת, רעיונות משובשים ומפולפים כבשו את הרחוב ועד בתיה הכנסת ומדרשי הגיעו, בגע נראה גם בבתי יהודים כשרים. לעת כזאת אין לנו שיור רק התורה הזאת, לטרוף הדעת אין צרי מעט אלא אך ורק באמתחתם של גולי התורה ורק מפיהם אנו חיים ורק מהם נוכל לקבל לכה והוראה.

הילקוט של גולי אש שיצאו מפי מאורי ומורי הדור, חזקה עליו שיפין בהירות וירבה צלילות בהשקות, יפקח עיניהם מסונרים וילמד טוענים בינה והיה זה שכון.

התקרבות והתרחקות בלאי עוזבי תורה

א

האהבה לשם שמי

...וביחוד הרי זה אמת בדורנו שהעם-הארצות כה גובלות עם מינות ועובדת זרה, שלא כדורות הראשונים שכל עם הארץ היה תלמיד חכם גדול ביסודות ועיקרי הדת. והעיקר בענני הציבור שמעט כל טעות בזה היא טעות בעיקרי האמונה ובאחדות ה', כי הנה ואמנתנו שה' אחד אין עוד מלבדו ואפס זולתו ولو בלבד ראוי לעבוד על ידי משמרת התורה והמצוות, אשר זהה תכלית בריאות האדם ועם ישראל, שכל מעשיו מנוריו ועד זקנה לא יהיו אלא על פי התורה המסורת לנו מהשם יתברך.

...ואם כי יש לנו עבודות רבות מחייבות ואהבות רבות, כגון אהבת חסד ואהבת ישראל ואהבת ארץ-ישראל, הנה ככל משורש אחד הן יוצאות, מרצון הבורא הבא לידי ביטוי על ידי תורה, כי תורה יכולה בה והיא יכולה מהרבה חלקים, כגון בין אדם למקום ובין אדם לחבריו ועוד ועוד, כי אהבת חסד הוא עיקר במצוות ה', ושרה ב"והלכת בדרכיו — מה הוא רחום אף אתה רחום" וכו', ומשום הכיו הגינו גדוליינו למדרגה כה גדולה באהבת החסד, עד שכל גדולי בעלי היושר והמסורת לא הגיעו לקרסולייהם.

וכן מטעם זה הצעינו גדוליינו וכל ישראל באהבת ישראל

יותר מכל הלאומיים שבנו, מפני שהוא חלק מעבודת ה'
ושרש העם אשר בחור בו ה', בניים לה' ואחים הננו במצוות.
וכן אהבת ארץ-ישראל היא משום שהיא הארץ הקדושה אשר
נתן הקדוש ברוך הוא לעם קדשו, וכן לדבר בלשון הקודש
חשבה הרמביים בין המצוות, אף כי בין המצוות הקלות. אבל
כל זה כשהוא ענף מאמונת אחדות הבורא, אבל אם האדם
 מגביל את עבודת ה', ואהבתו שאינה אלא חלק אחד ממטרת
האדם ועובדתו, כי הלא מלבד שהוא צריך לעבוד את ה'
הוא צריך לעשות חסד ומלבד שהוא דתי הריבו צריך להיות
גם לאומי, ומלבד אהבת ה' צריך לאחוב גם את ארץ-ישראל
ולשונו העברית או היהודית, ומה גם כשהוא מוסיף גם
קדושה לאהבת העם והארץ והלשון, הרי זה מאמונת השתווי
ואז המזווה היוטר גדולה נהפכה להיות אליל ועובדת זרה.
...ומכיוון שאיננו מאמין שעבודת ה' היא תכלית הכל,
הנה כל המציג באיזה דבר מהדברים הקדושים בעיניו הוא
גדול ונערץ אצלו בין לעשותו לסמל ודוגמה לבניו ולכל
ישראל שילמדו מדריכיו. ובין לעשותו מנהיג בישראל, ואפילו
אם הוא מאובי ה' ומסית ומדיח את בני ישראל מאחרי
אביהם שבשמים. ויש שמתגבר אצלו פרט אחד מала
הדברים הקדושים בעיניו מכל עבודה ה' ואז הוא מקדים
מחסבו מכל עובדי ה' לחשבו לראש גולת אריאלה, עד שבל
גדולי ישראל כקלiphת השום נגדו.

זה שעבודת בוראו היא העיקרי אצלו, הרי שונות ה'
והמיסטים הם כשונאיו ורודפיו ואיינו מתחבר עמם, אפילו
בדבר שמשתווה עמם, כגון לדבר מצוה, אלא לאונסו, כגון
שנעשה שותף עמם מלאיו, וגם אז איינו חושב אותם לחבריו
בידיו כי מטרותיהם מנוגדות לשלו והם בעלי מלחמתו. אבל
המאמין בשיתוף, אין חלוקי הדעות עם שנאי הדת ממשות

סיבה שלא ירגיש עצמו כחבר אמיתי ובעל ברית עם זה
שמשתווה עמו בעקריים אחדים, אף על פי שהוא כופר ומדיח.
(הגר"ר גרויזובסקי "בעיות הזמן" עמודים 48, 47, 46, 45)

ב

הרחמנות מול הדין

ותינוק שנשבה בין העכו"ם דין כישראל ושהיחסתו
מותרת שהוא בחוקת שם יודיעו והשתדלו עמו כשיעור
ההשתדלות שהוא ראוי לשוב לא יוד לבתי שב, אמן
אחר שהשתדלו עמו והוא מזיד וממן לשוב דין כמומר,
ושיעור ההשתדלות תלוי לפי התבוננות הדיינים אשר יופיעו
ברוח קדשם בהכרעת דין, ומה שנחלקו האחראונים זיל
בצדוקים בדורות האחראונים אי חשוב כאנוסים הינו בהכרעת
שיעור הידיעה שיזעדים ממציאות ישראל ושבותיהם
פירשו מהם ונוטנים כתף סורת אי דיניינין להו כשיעור
ידעה למי חשב מזיד או לא ואכתי אנוסים הם. ובאמת צרייך
לדעת כל איש ואיש בפרט....

....וכמו כן אותן שבאותו פרשו מדרכי צבור והוא
נתגדל ללא תורה דין כישראל לכל דבר, ונמי צרייך לימוד
שיעור ידיעתו אי לא חשוב מזיד...
(חו"א יוד סוף סימן א')

ותינוק שנשבה מביא קרבן כדאמר ר"פ כלל גדול ומצוין
אנו להחיותו ואף לחיל עליו השבת בשבייל האצלהו, ובהגמ"ם
פיו מהלכות דעות כתוב אין ראשון לשנאותו אלא אחר דין
מקבל תוכחה, ובסוף ספר אהבת חסד כתוב בשם הגר"י מולין
דמצוה לאהוב את הרשעים מה"ט, ותביא כן מתשובה מהר"ם

לובלין כי אצלנו הוא קודם תוכחה שאין לנו יודעים להוכיח
וזינגן להו כאנוטין, ולכן אי אפשר לנו לדון בזה לפטור
מן היבום, וכן לעניין שאר הלכות.

(חו"א י"ד ס"י ב' ס"ק כ"ח)

ומ"מ חייב כל אדם להשתדל לחלוּב ע"י אין ישראל שזו
דרך הישרה ע"פ התורה וסופה להתקיים, וכן נהוגין בכל
המקומות שהשבת אצלן בזוקה, ומדרך התורה להחזקת שלו'
עם כל אדם ולהעביר על המדה וכמ"כ הר"מ פי' מה' מלכים
הי"ב, וכשם שאין ראוי לחייב לכעוס ולנקום במריע לו
מתוך חוליו רוח כן אין ראוי לנוקם ולשנוא את המרייע מתוך
חוליו נפש המשכלה וחסר המשקל, ואין בין בליעל למטרוף
הדעת ולא כלום, וכל העונשים הם: להיות חכמת החכמים
מוגבליה מאד ובلتיהם מספקת ליתן לפתחים ערמה, ההכרח
להשתמש בעונשים להקים גדרי עולם שלא יהיה העולם
טרף לשינוי בריאי הגוף וחלושי השכל, אבל העונש צריך
להעשות מתוך יגון عمוק נקי מרגש צרות-עין בשל אחרים,
ובហיות האדם בلتיהם שלם בתכילת השלמות ומורגן ביצור
הרע לא יחול מהיות רחמני ולהתרשל בשעה שהמצוה
לעשות דין, ואו ניתן לו להשתמש גם בהערת טבעת נקמה
תחת פיקוח הדעת, שאין הערטו בזה רק לזרוע הדין, חחו
בכל גבבך בשני יציריך.

(חו"א או"ח סימן נ"ו סק"ד)

ג

שנאה לשם שמיים

הגרייס זיל אמר שם שאין לנו שונאים את המינים
כל כד כמו שהמיןנים שונים אותם, הוא מפני שאין אנחנו

צדיקים כי כמו שם רשיים, ופירש מוח'ח [הגרב"ד זצ"ל] שנות הימים אין לה שם שיוכת להמדות הרעות שבאים אלא היא בא מלחמת יראת ד', ואהבתו, וכונת מצות מהית עמלק היא ככונת כל המצאות וכמו בעקידת יצחק של אע"ה ועל כן שנות הימים אותנו שהיא בא מלחמת מידות רעות היא קלה אבל לשנאותנו אותם צריך לknות מدت אהבת ה' במדת מרובה זהה דבר קשה. והוסיף שהוא בוחן את מידת יראתו מה' עפ"י בחינת שנאותו להרעה, שאם הוא רואה שנחותו שנאותו להרעה הוא יודע שנחלשה יראתו.

בתחלים קל"ט כתוב תכלית שנאה שנאותם לאויבים היו לי ופירש מוח'ח הגאון ר' ברוך דב מקמוץ שהשנאה להמינים נובעת מרוב אהבה לבני אדם וכמו שנאות האב לבנו שאינו הולך בדרך ישרה גדולה יותר מאשר מפני שהדבר נוגע עד نفس האב. והנה שנאה היא הא רצון מהדבר כמו שונא בצע ואויב הוא המתנקם וזהי פליית דוד דכיוון שתכליית שנאה שנאותם הנה זה מורה על עוזם אהבותי אותם והם לאויבים היו לי.

(מתוך כתבי הגר"ד גרויזובסקי)

וידוע מאמרו של הגאון ר' חיים סולובייציק זצ"ל שהשנאה והמחלוקה עם רשיים צריכה להיות כשןאת הבעלים להעכברים שמצויר על שישם וצריך לבערם, ולא כחтол הננה מה שיש לו מה לבער ולאכול, שהוא כרוצה בקיומו. ונראה שהוא שכותב בתומר דברה סוף פרק ב': ואפילו הרשיים יאהב אותם בלבו ויאמר מי יתן ויהיו אלו צדיקים שבים בתשובה.

(*"בעיות הזמן"* מאת הגר"ד גרויזובסקי זצ"ל עמוד 24-23)

המקנאים לכבוד שמי

ישנם חבורות של יראי ה' המקנאים קנאת ה' ורודפים אחרי מהרשי הדת ומשברים כלים בשעת רדיפתם, אבל מכיוון שהם רודפים אחרי רודפי היהדות פטורים הם כדין רודף אחרי הרודף.

(חפץ חיים על המורה)

ה

אפילו מנתנות מזקמת

כבוד יידי מנוער הרב הגאון הצדיק קדוש יאמר לו
קשהת מי ייחיאל הלוי שיחיה לאורך שנים טובים.
ירתו קבלתי, ולהשליחים שהביאו את מכתבו הגותי
את אשר אני מגיד לכל השואלים, כי לדעתי התהבות עם
מלגה שבתוכה חפשיים היא סכנה גם שאין מרגישין עתה
עתיד להתרגש. בן הר"ק שיחיה ספר לי כי קנה בית בארץ
הקדוש כדי להשתקע שם והיה שבע רצון. ולא סיפר לי אם
קנה מأت הכשרת היישוב. ואפילו כן, אם קנה בית גם מגויי
אין בזה אחريות כמובן. וכן כשהיה כאן זה איזה שביעות
המכונה רבבי מיאבולונה, באשר שמע שיש לחרדים קושיות
עליו, אמרתי לו כי עיקר הקושיא על התהבותו לחפשיים
אפילו מנה שלהם תוכל להזיק, וה גם שהבטיח כי לא
יתהבר עם חפשיים הלוואי שהיה אמת וכפי הנשמע אינו כן,
זה לכ"ק אותן.

(מתוך מכתבו של הרב מגור זצ"ל להרבי
מאוסטרוביצה זצ"ל «וסף מכתבים» ל').

השוד המסתנור

ניסו אנשי "וועד הציריים" להשפיע על רבה של טבריה רבוי משה קלירט לשנות את דרכו — ומאזיהם עלו בתוהו. באחת השיחות שנייהלו אותו ניסיה אחד להעלות פתיון. אמר: — מדוע מסרב מר לקבל מאתנו משכורת? את הכספי נתן לו ולא נתערב במעשוו כלל, חפשי יהיה לפועל כרצונו... — אם אקבל מכם כסף ארוז'Aחריכם ואתחנן שתאמרו לי מה לעשוו — החזירו רבי משה.

(ר' אהרן סורסקי "בית יעקב")

איסור סיוע לפושע

ועלינו לדעת כי זה נוגע לעצם דת ישראל בכל פרטיו ولو היו מבינים מוקדם עד מקום שגורה זו מגעת כי אז היה מהחוב היותר קדוש ומחויב להתענות ולזעוק בתפלה ובחנונים עדי נושא ממורים להסיר מעול שם ישראל הגירה העצומה והנוראה הזאת בכלל, ואם עברנו בשתקה מחותר הבנה עליינו כת לבחו הרע במעטו ולצמצם גדר היותר בקטנות ובצמצום שלא תתפשט הגירה על כל כל בית ישראל בכל פרטיו, אבל לדאובוננו כבר כתוב מהרסיך וכו' ממן יצא, כי כאן מצאו שוני הדת עם ישראל מקום למצוץ דם ישראל עם עני ומדוכא בכובד עול הצרפת והמדאבה דובצים תחת משאם ועתה רוצים עוד למצוץ הנותר דם החמצית בהדברים אשר אסור על פי דין תורה לסייע ידי עוברי עבירה ורוצים להגדיל הכפירה בה' ובתורתו בכלל

ובעיקרים בפרט וילדי ישראל אשר על ידי זה אל יזכיר שם ישראל עוד ח"ו, ונמוג כל לב בכל יום מקלתו המתגברת וכאשר אין יכולם להלחם עם כל אחד ואחד מצאו מקום בהקהלת אשר במושלם בעיר יכולים לבצע את מטרתם הרעה לחזק את בתיה הספר והבתי מינות וונאות שליהם הן בחוץ לארץ והן בארץ הקדושה כי הלא הכל בידם ולוקחים כסף מאתנו ולוחמים אתנו ואיך איש נלבב יוכל לשתחק ולשיטים עצמו באינו מבין בראותו הרעה רח"ל אשר ימצא אחרי כן אותו ואת ביתו ולא יוכל לעוזר והכל עשה כמעט בעצמו בתחילת זה שנותן הסכמתו עליו ואחרי כן מוכרא לחת את אשר לוקח אצלו כסף ועשה כנגדו להלחם עמו.

(מתוך מכתביו האדמוני' מסלונים
וצ"ל בספר בית אברהם מכתב י"ט)

ח

כבוד לרשיים

זה קרוב לששים שנה כאשר ספר לי החפץ חיים: פעם נוכחות באספה בוילנה. באספה זו השתתפו כל הגודלים, גם ר' ישראל סלנטר היה נוכחה הקשיתי קושיא ואיש לא ידע להסביר עליה. שאלתי: גניחה כי אין לנו כח להלחם ברשעים, אולם מניין קיבלנו את ההיתר לחלק להם כבוד? זה שאלתי וכולם החריזו.

לפני לה'ה שנה בערך כאשר נשרפה העיר רадין והקדוש בעל חפץ חיים ז"ל כתוב או מכתבי קול קורא לעזרת הנשרפים להדפסם במכתבי עת והיה צורך לכתוב לעורך ידוע וכאשר בראש המכתב צריך לכתוב איזה תואר של כבוד והקדוש ז"ל לא ידע לשיטת עצות בנפשו איך לצמצם בהתואר שלא

תהייה בו תיבת יתרה שאינה הכרחית, והיה בمبرוכת זאת כמה ימים, עד אשר החלטת איך לכתב ואחר שלחו את המכתב היה דואג ומחייב שמא לא נזהר כראוי וכותב איזה תיבה שהיה אפשר בלעדיה לנתק כבוד לרשות בלי הכרח. ולפניהם י"ב שנים בא אותו איש לעיר אחת במדינת זו ועשו לו שם כבוד גדול ועצום וכאשר ספרתי מזה להקדוש ז"ל השיב: מה לך מתפעל כאשר נושאים... איזה כבוד מנהילים לו? ואחרי רגע אמר: מי יודע שמא בילדותו אמר אמן יש"ר וגומלים לו בעולם זהה.

(באורי אגדות מאת הגרא"א וסרמן)

ט

עם עקש תתפלל

...הסביר רבנו הגמ' ב מגילה (דף י"ג ע"ב) שרחל אמרה לייעקב אבא רמאה הוא אמר לה אחיו אני ברמות. אמרה ליה וממי שרי לצדקי לסגוויו ברימותא, אמר לה אין! עם גבר תחבר עם עקש תתפלל (שמואל ב' כ"ב) וכוכ' יעוין שם. וצריך להבין: אין הכוי נמי, אף אם מותר גם לצדיק לרמות בכוגון דא אבל נשארת השאלה כיצד מסוגל יעקב לרמות הלא בטבעו אינו מוכשר לכך? ובviar רבנו דהרי הפסוק הזה «עם עקש תתפלל» מלמדנו שהוא אחת ממדותיו של הקב"ה, ומכיון שנצטוינו «והלכת בדרכיו» — להדבק במדותיו של הקב"ה, מה הוא וכו' אף אתה וכו', וא"כ אין כבר שאלה איך אפשרי, אם זו מצוה או כבר יכולם ומסוגלים לעשות הכל... .

(הגראיין מבрисק שערוי תורה עמוד קס"ב)

נתנכוו מעשי הריהו נכרי

החפץ חיים היה אומר: אומרים "יהודים חפשים" אינני מבין מה משמע יהודים חפשים? אם הם הם חפשים, אולי יהודים אינם כל עיקר, כי יהודי אינו חופשי והחופש איןנו היהודי. ועוד היה אומר: בעונותינו הרבים אנו סומכים על דברי הcommerce יותר מעלה דברי חז"ל. אם אבי ורבה פוסקים ומלחיטים על פלוני שאיננו היהודי אין אנו סומכים על זה ועודין הוא אצלנו בחזקת היהודי, אבל אם הcommerce יעד בחתימתו על אותו איש שיצא מכלל היהודי או אנחנו מכירים אותו לנכרי.

(«אומר אני מעשי למלך» מאת הגרא"א וטראמן)

יא

לקוח עיגנים

כשהכו בחורים מהמועדון הציוני את בחורי היישיבה אמר הגרא"ד ליבוביץ כי את הבחורים אין להאשים כי כן הוא חינוכם לשנוא את בני התורה, והעיקר הוא יסוד הרע, וכל זה לא בא אלא כדי שידעו בני התורה להתරחק ממד מהציונות שיחושו שהיא חבלנית ומכאבת, כמו האב הרוצה להרחק את בנו מהכלב מגרשו בו שתפות את ידו וידע להזהר ממנו.

(כתביו הגרא"ר גרווזבקי)

לא לשון משותפת

בשעת הפלמוס של גיורת גיוס הבנות אמר רבנו החז"א: כיצד נוכל לדבר עם פורקי עול בעוד שאין לנו אתם אפילו לשון משותפת, מה שהם קוראים בשם "אהבה" נקרא אצלנו בשם "כרת".

(ר"ש סירוקה)

יג

דברה תורה בלשון ברורה

אחד מהרבנים פנה במכtab להגאון הק' ר' אלחנן וסרמן וצוק"ל וטען כנגדו על ביטויו החריף במאמריו כנגד הציונות והמורתי: הרי שניינו (פסחים ג.) לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפני שהרי עקם הכתוב שמנוה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפני שנאמר מן הבהמה אשר אייננה טהורה (בראשית ו) וכו' ע"ש. וענה לו שייעין בדברי הבעל המאור שם על אותה גמ' שכטב זהה לשונו: כל היכא דבי הדדי נינחו משתעי בלשון כבוד וכו' ובלבך שלא יהיה לשון מגונה, וטמא דכתב באורייתא אייננו לשון מגונה לפי שצרייך הכתוב להזהיר את ישראל ולהפרישם מכל טומאה כדכתיב והורתם את בני ישראל וגוי. עכ"ל הרי מבואר להדייא שבמקום שצרייך להזהיר בני ישראל ולהפרישם מטומאה ומרע אין شيئا' לשון מגונה, ואדרבה כך היא דרך של תורה.

(ב"הפרדס" כתוב בלשון "דברי המחבר"): דברי הם שקולים במאוני התורה, והקיצוניות מצאתי בתורה עצמה, ובבארא את הדברים, ידוע דברי הרמב"ם כי לא נמצא בכתב התואר "קנא" על הקב"ה זולתו בעז ע"ז. עוד ידוע ממשפטי

התורה, כי עון הכפירה גדול מפשע ע"ז, וא"כ המסית לכפירה גרווע מהמסית לע"ז ודיני המסית לע"ז בודאי ידועים להמבקר. והמעין בדברי ימץא כי קיצוניותו אינה ביחס ל"בלתי חרדים" בדברי המבקר בלשון נקייה, אלא ביחס למיסיתים לכפירה, המכריםם בקולן קולות "דעתנו היא לע考ר את האמונה". לא נמצא בתורה בשום מקום, שכגון דא ציריך להשתמש במדת ה"סבלנות".

ובפרט בעת שנמצאים הרבה המטהרים את השרצ, או בודאי החובה להזכיר, כי התורה טימאתו ואין זו "קיצוניות" של עתונאי, אלא דעת תורה. כי הכתוב צוחה "הלא משנאיך" וגוי. וכבר הוזכרנו, אל הצדקה הרבה, והכוונה ב"הרבה" היא יותר ממידת התורה. והמחבר מבקש על עצמו ועל כל ישראל: הלוואי שנגיע למדותיה של התורה, להיות אכורי על האכורים ורחמני על הרחמנים.

(הפרדס" תרכ"ח)

יד

שנאתם של החילוניים מעידה

כשהפצרתי בחוץ' שি�חתתי בועידתה הראשונה של אגודות ישראל בארץ-ישראל וטענתי שגדולי הדור הם האוצר היהודי שיש לאגודות ישראל, השיב: יש לה עוד אוצר — השנאה שונים אותה. שכן עצם היהדות נמדדת בשנאה שונים אותה. וכן השיב גם לפני עשרים שנה לחדרים בתל-אביב שבקשו להחליף את שמה של אגודות ישראל לשם "הסתדרות החדרים" באשר שם אגודות ישראל שנוא על היישוב: דוקא משומש שונים שם זה, יש לקיימו. (מ. ש. "דגלנו")

אין שלום לרשעים

אמר רבנו החז"א: אלמלי היה שורר בטחון ושקט בגבולות המדינה כי עתה היו ראשי נטפלים לרדיפות שמורי תורה, ועל כך נאמר: אין שלום לרשעים אמר ה'.

(הגר"ש וואזנר)

אונאת כלל ישראל

הגאון ר' חיים עוזר צ"ל אמר שישנם שלשה סוגים מהם: מיננים, שוטים ובעלי פרנסה ועל כן צריך האדם להזהר שלא רק שלא להיות מין ושוטה אלא גם בשבייל פרנסתו ונגייתו לא יתן חיללה איזה סיוע ונתינת יד להסיו את עם ד' מאומנתו. ומה אונאת ישראל ואפלו עכויים בדבר /זבמנון אפלו גניבת דעת תמורה כל כה, אונאה בעיקר חי הישראל על אחת כמה וכמה.

(כתביו הגר"ר גרויזובסקי)

בעל דעת כזבות — מנסך יין

אמר רבינו החזון איש: לא רק מחלל שבת בפרהטיא, כי אם גם בעל דעת כזבות יינו יין נסך.

(מ. ש. "דגלנו")

שיטות המינות המתחלפות

...אבל בדורות האחרונים התחלפו המינים ללחום בעיקר על החיים הציבוריים ונגד ההבדל שהבדיל ה' את עמו משאר העמים והבחירה אשר בחר בהם. כמו כן נגד השלטונו של תורה ה', ובמציאותו בחיי הגוי הקדוש, שבזה היו ישראלים מצויינים. ובסבב זה התחלפו בהסתה פרועה נגד התורה, האמונה והמצוות, והשמיצו את המחויקים בהן, וביחוד את גודלי ישראל ומנהיגיו. ובזה היו שותפים לאנטיישמיים היוטר גדולים שלהם לא רק את חכמתם, עלילותיהם ו舍קריםם, אלא גם את תכיסיהם, לפסוע על ראשי עם קדש ולרדות ב... והעיקר, שיעבור השלטון לידי שלוחי השטן ולרומים ית שם. ואם עוד הניחו לאנשים בתור פרטיהם ללמידה תורה ולקים מצוותיה, הנה לחמו בכל מוקף להשתלט על הצביון הכללי של עם ישראל, לעצב את דמותו, ועל חינוך הבנים והנהגת הקהילות.

והשטן לובש צורה ומחליף צורה לפי הזמן והמקום...
וגם בשיטות הכפירה השטן לובש צורה ומחליף צורה. כאוטו צבוע זכר שלאחר שבע שנים נעשה עטוף וערפדי וקימוש וחוח ולבסוף נגלה שהוא שד. שבכל דור, לפי הזמן והמצב, כשנתגלה כובה של שיטה אחת הוא לובש צורה אחרת לתוכלית העיקרית, להתאים את עם ישראל לרוח הכפירה בה, ולהיות בכל הגוים.

(“בעיות הזמן” עמוד 8—7 של הגרא”ר גרווזובסקי)

העמלקים שבתוכנו

בימינו אלה שם עקבתא דמשיחא אשר הכהנים הם מנהיגי הדור ואינם מנהיגים לת"ח להרים ראש זולתי למחניפיהם ומלחכי פינכא שליהם ולוחמים עם התורה מלכחה גלויה ביד רמה, ولو היה אצלם שפה אחת ודברים אחדים או לא הייתה לנו תקומה מפניהם, אבל חסדי השם כי לא תמננו שהטיל ערבותיא בינויהם, שיילחמו גם אלו כנגד אלו ובכל זאת להלחם נגד התורה, מו庵 ומדין עושים שלום בינויהם. והנה כתוב: «מלחמה לה' בעמלק מדור דור». והuidה התורה בזה כי המלחמה הזאת קיימת בכל הדורות עד בא משיח, אלא בדורות הקודמים עת שלטון התורה בישראל נהלו המלחמה זרע עמלק מאומות העולם, אבל מעט שפרקנו על התורה ממןנו, שרצנו עמלק בתוכנו ונתרבו בינו מומרים להכעיס. כמו היבטים הנמצאים לא בלבד במדינה האדומה כי אם בכל תפוצות ישראל מקצת הארץ ועד קצת הארץ, וגם בארץ הקודש אשר המתוונים שמהן אוטם יבטים עצמם ואין שום הבדל בינויהם, רק שאלה כותבים בז'רגון אידיש, ואלו כותבים ומפתחים בז'רגון עברי — עברית חדשה — אבל על הלאו והלאו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחו מן העולם. וכל כך גדלה עניות הדעת בימינו שחלק גדול מעמנו תומכים אותם בכיסופם לגדלים ולהחזיקם ולא ידעו ולא יבינו דבר ה' «בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועליו און להsheddem עד עדי עדי» ואו או'

למחזיקיהם ולמחניפיהם. וכן בארץ הקודש הדבר ברור כמשמעותה הארץ אותם, כי היא פלטرين של מלך ואינה מקיימת עברי עבירה ומכל שכן עוברים להכעיס. (אינני בא בזה לא קלול ולא לברכ, אלא כיון שהדברים כתובים בתורה על כרחנו יתקיימו).

(באורי אגדות מאת הגר"א וסדרמן)

המחטיאו ורהורגן

ב

השואה מידי הגרמנים — גמול بعد "תקוני" הדת

.....הלא תבינו רבותיי, כי על האידישקיט (יהודות) אני מדבר, ובנוגע לאידישקיט — הצדקה עם מורי ההוראה שלכם, האומרים, כי הגרמני לא ירדוף את היהודים סתם בעלמא, ולא יהא פשוט מיצר לישראל בשעה שיריהם ראש, אלא הוא יעשה משנאת ישראל מין "שולחן-ערוך" ר"ל. מורי רבותיי! שימו זאת על לבכם כי על חטא שולחן ערוך של גיגר יקום לנו שולחן ערוך חדש נסוח גרמניה נגד כל ישראל, ושם ר"ל, יהא כתוב: הטוב שביהודים הרוג, טוב שביהודים הרוג! ישמרנו השם ויצילנו.

(ספר "זכרוןות" להרב מזא"ה ח"ג עיגוד קנה)

(בימי מלחת צרפת-גרמניה בשנת תר"ל, נסוב בין היהודים הוכוח לנצחונו של איזה צד יש להתפלל. את הדברים הנ"ל שם כנובאה קטנה השמייע המגיד מקלם).

כא

مبرלין, מקור ההשכלה, תפוח הרעה

כך היא דרכה של האומה, שכאשר יכנסו לארץ נכריה יהיו אינים בני תורה, כאשר נדללו מן הצרות והגירות

והגירוש. ואח"כ יתעורר בם רגש אלוקי השואף בם להשיבות למקור חוצבו מחזבת קדشم, ילמדו, ירביצו תורה, יעשו נפלאות, עד כי יעמוד קרן התורה על רומו ושיאו. הלא אין ביד הדור החדש להוסיף מה, להתגדר נגד אבותם. מה יעשה חפץ האדם העשויה להתגדר ולהחדש? יבקר ברעיון כוח את אשר הנחילו אבותינו, ישער חדשות בשכחה מה היה לאומתו בהתנוודה בים התלאות, ויהיה מה. עוד מעט ישיב לאמור שקר נחלו אבותינו. והישראלי בכלל ישכח מחזבתו זיחשב לאורה רענן יעוזב לימודי דתו, ללימוד לשונות לא לו, יליף מקלקלתא ולא יליף מתקנתה. יחשוב, כי בברלין היה ירושלים, וכמקוקלים שבhem עשיהם, כמתוקנים לא עשיהם. "ואל תשמעו ישראל אל גיל כעמים", או יבוא רוח סועה וסער, יעקור אותו מגעו, יניחהו לגוי מרחוק, אשר לא למד לשונו, ידע כי גור הוא, לשונו שפת קדשינו ולשונות זרים מה לבוש יחולוף, ומחזבתו הוא גזע ישראל, ותנחותיו ניבאי ד', אשר נבא על גזע ישי באחרית הימים. ובטלטולו ישכח תורהנו, עומקה ופלפולה, ושם ינוח מעט יתעורר ברגש קדש ובניו יוסיפו אומץ ובחורייו יעשו חיל בתורת ה', יתגדרו לפשט תורה בזהה הגבול, אשר כבר נשכח, ובזהה יתקים, ויהזק אומץ.

(«משך חכמה» פ' בחוקותי, מאת הגאון ר' מאיר שמחה מדווינסק, שנת תרפ"ג)

כב

בעניין אבלות על השואה

עניני ההלכה קבועים הם ע"פ התורה שעניינן בכתב ופירושן בתורה שבעל פה, ואף גביא אין רשאי חדש עד

שמצאו להן סmak בתורה וכשם שהגרעון בתורה נלייה מהתורה
כך ההוספה על מצוות התורה נלייה מהתורה.

ביסוד זה צריך שאלת חכם אם חייבין לנוהג ז' ימי
אבלות על הצרות הנוראות שעברו علينا אם לא, אם חייבים
אין צורך הסכמתם ואם פטורים הרי כבר אנו מוזהרין
לנוהג בפטור זה מפני שהتورה פטרתך, ולשםוז' מזבח טוב,
והחוצה להכנס ולקבוע ולעשות, לגוזר ולקיים, היא כהקלת
ראש ח"וabisוד ההלכה וראוי להסירה מעל הפרק בטרם
הועלתה.

כן קביעת תענית לדורות היא בכלל מצוה דרבנן, ומה
שייש בידינו הוא מזמן שהי' עדין נבואה, ואיך נעיין פנינו
דור שטוב לו השתקה להרהר כזאת לקבוע דברים לדורות,
והרי החוצה הזאת מעידה علينا כמתכחשים בכל חטאנו
ושפלונו, בזמן שאנו מלוכדים בעוננותינו ובפשעינו, דלים
ויריקים מן התורה וערומים מצוות, אל נא נverb גנדולות
מןנו, נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה, וזהי חובתנו כמו
שנאמר הלא זה צום וגוו'.

בכבוד רב איש

(אגרות חז"א חלק א' אגרת צ"ז)

כג

נפלאו דרכי ה'

אדם אחד הקשה קושיות על השואה שנתקה. ענה לו
רבנו החזו"א: האם אדם היודע בקושי פרוש משניות יכול
להקשות על תוספות שלא נראה לו? אם כן כיצד נוכל אנחנו
להבין את דרכי הבורא יתברך! מי שאינו מבין במלאת
התפירה וראה את החיות קורע את הארג חושב כי אותו

חיהת משחית את הארגן, ולאמתו של דבר אינו אלא מכין
בגד חדש.

(הג"ר יעקב נימן)

כד

אפיקורסות מהי?

אמר רבנו החزو"א: מי הוא אפיקורס שומר מצוות
(«א פרומער אפיקורס») בדורנו? כל מי שטוען כי באשמה
גדולי ישראל נרצחו ששה מיליון יהודים באירופה וכן כל
מי שחוגג את «יום העצמאות».

(רב אהרן רוטר)

כה

החתא מסוכן מהפיצצה

כשהתחילה המלחמה בארץ בין היהודים והערבים עשתה
כיתת הגנה אימוניים ליד ביתו של רבנו החזו"א. אחד המפקדים
נงש אליו ו אמר : אל יפחד הרבי, מיריות אלו, שהן של בחורים
משלנו. על זה ענהו רבנו מיד : פחדי גדול יותר מיריותיכם
באימוניים ביום השבת מאשר מפצצות הערבים כל ימי השבוע.
(מ. ש. «דגלנו»)

כו

גדול המחתיאו מן ההורגו

בשנת הפלרעות תש"ז הבעתי לפניו רבנו החזו"א את
חרדתי כי אין יום שייעבור בלי קרבנות יהודים שנפצעים
מידי הערבים. הוכחני רבנו : מדובר אכן מזועזע כל כך
מהו אלפיים ורבעות ילדים מישראל מקבלים חנוך חופשי

שהוא כשריפת נשמה וגוף קיים, וכי רציחה זו המוניות היא
פחות אכזרית מרציחת הערבים שפוגעת רק ביחידים ולא
במוניים כה גדולים, והרי חוויל קבוע שగודל המחתיאו יותר
מן ההרוגו.

(הרבי שלמה כהן)

כז

אהבת ישראל של החילוניים

פסיה שרשבסקי ע"ה שעלתה כמעפילה הולטה לפני
רבנו החזון"א על נס את אהבת ישראל שגילו יהודים חילוניים
לגביהם. רבנו הקדש לא ענה לה מאומה. לאחר שיצאה
אמר לר' משה חיים אקון ז"ל: לא עניתי לה, חששתי שלא
תתקבל את דברי מרוב התרגשותה. לך אגיד. סיפר רבנו הקדש
את המעשה שארע בראדין. מעשה בייהודי זקן גלמוד שנפל
לתוכם בור ביום שלג ושבר את רגלו. נמצא יהודי בעל רחמים
שהכניס את הזקן לתוך ביתו, רפאו וסעדו עד שהחלים ושב
לאיתנו. פגש פעם מרגע החפץ חיים יהודי זה ואמר לו:
מחלך יהא חלקי שגמלת חסד עם אחיך העברי. אמר לו
אותו איש: אל תקנא بي רבנו, אני האיש שחפרתי את הבור
ולא כיסיתיו... כך גם יש להעירך את אהבת ישראל של
החילוניים.

ש ע ר

מהותה של הציונות

כח

ללא לחוליות של מצוה

הגאון ר' חיים סולובייצ'יק מבריסק זצ"ל אמר שהיצה"ר אין לו שליטה על כלל ישראל להסיתו לדבר עבירה רק בלבוש של מצוה ואין זה לפי כוחותיו, ועל כן ניסה פעם אחת להסית שלא בלבוש מצוה וזוهي הציונות. ובראותו תמהון מו"ח הגר"ב ליבוביץ זצ"ל הוסיף: וכי לבוש של מצוה יש בה? ומוריה זצ"ל הסביר שהוא כמו הלוקח מזווה וקובעה ברצפת הבית לסגולה, האם יש בזה סרך למצוה? וכן היה מעשה בגוי אחד בסלוצק ששרף תפילין של ראש כדי לעשות סגולה מן האפר.

(מתוך כתבי הגר"ר גרויזובסקי)

כט

יותר מסוכנת מה„השכלה“

„ציונים הרעו לעשות הרבה מהחברה מפיizi השכלה. שהחברה מפיizi השכלה נתנו לעם דבר נוסף על התורה והיינו במא שהזריעו דעתם הרעה שצרים ומכרים להשכלה ג"כ. ובאשר ההשכלה והלימודיות חיצונית היא לצרה אל התורה, ובפרט שלקחו השכלתם ממוקדות כוזבים, לנכ

במשך זמן גברו הלימודיות על התורה עד אשר נעשו המהעתקים בהם כופרים ופוקרים ופרקו מעלהם עול מלכות שמיים וועל תורה, כאשר עינינו רואות הן בהזקניהם שהיו מכבר, ובפרט בהצעירים העוסקים בחכחות חיזוניות.

אמנם האיש הזה המשכיל הוזן או המהונך מחדרי מפיizi הcpfירה בה' ובתורתו — יודע הוא אשר סר מדרך התורה והמצוה ואינו יהודי ר"ל ויש תקופה אשר לעת מן העתים ישם אל לבו וישוב אל ה', באשר אע"פ שחטא ישראל הוא, שיש בו ניצוץALKI, ובאשר יודע היטב שהוא הפכי ומגנדי לרצון ה' ואינו יהודי כשר כלל, זאת אפשר שיתעורר לעת מן העתים ויתמרמר בנפשו על עצם רחוקו ואייך שרע ומר עובו את ה', ויעשה הסכם בנפשו לילד בדרך התורה והמצוה כמצויה עליו מאות ה' אלףינו על ידי עבדיו הנאמנים.

ובפרט כאשר צר לו ומצאוו רבות ורעות ר"ל, קרוב הדבר שיחזור בתשובה וכמ"א צריכא היהודי לחרובא עבدي תשובה, וכאשר ראיינו בעת הפרעות בקיוב אשר כמה מהסתודנטן נתעוררו להניח תפילה וקדומה, ואם כי לא נمشך הדבר זמן רב, מ"מ הרוי התעוררו לשמר את המצוות, ואפשר אם היה או שם אחד מהחרדים מתקרב אליהם לחזק בלבם התתעוררות הזאת, היו הולכים בדרך הזאת להבא והיו מתחזקים יותר ויותר בזו, ואפשר מפני שעוד לא הי' תשוכנם שלמה לכון חזרו אח"כ לסורם ר"ל. וכל זה הוא כאשר יודע שכוא"א מישראל צריך לקיים תורה ומצוות, והוא כשהיאנו מקיים התומ"צ איןנו היהודי, אז יש תקופה שישוב אל ה' בא' מהאונינים הנזכרים לעיל.

אך הציונים התחכמו לרעה הרבה יותר, וננתנו את הלאומיות תמורה התומ"צ, וכן שאותם מאנדעלשלטם בהמכבת גליי שלו, אשר לא זה היהודי מי שקיימים את המצוות,

כ"א מי שהוא ציוני, אף שאינו מניה תפילין ואין לו שומר את השבת ר"ל ועוד ועוד הוא היהודי.

היווצה מכל מאמריהם של הציונים אנו רואים עין בעין, אשר כל מוגמתם ועמלם הוא לעשות ועושים הנחה אצלם ישראל, אשר כל עניין התורה והמצוות הם רק עצה להחזיק את הקיבוץ ולא חובת הגוף, אשר רעיון זה בנקל שיונח אצל צייר עמנו שהמה כלים מוכנים לרעיון כזה. וכשמתאמת אצלם הרעיון הזה, מAMILא געשו בעיני עצם פטורים לגמרי מהתורה ומהמצוות, רק באשר שיש רבים, יוסף ה' עליהם, צרכים לתומ"ץ לעצה בשביב קיום חברתם. ועתה הלאומיות מחליפה את מקום הדת והיא העצה להחזיק קיום החברה.

ואחריו הנחה זו הנה הנכנס בחברת הציונים איןנו חושב את עצמו למחויב כלל בקיום התומ"ץ. ומAMILא אין לקות שגמ לעת מן העתים ישוב אל התומ"ץ, וגם אם תכתוש אותו במכותשת לא ישוב בתשובה, באשר לפי חשבונו הוא יהודי כשר, אחרי שהוא לאומי נאמן.

הרי ברור הדבר על יסודות הגינויים, אשר הרעיון הציוני לא רק שלא קירב את שהוא רוחקים מישראל והרחקים יותר ויותר, אלא עוד העבירו ר"ל יהודים כשרים מדעתם, לעקור מלבים כל עניין קדושת התורה והאמונה בה, וקיים מצוות מעשיות, בזו שלקחו מעתם את הנחת חיוב התומ"ץ לגמרי ומשרישים בלבם שבהלאומיות מהה יהודים גמורים ומAMILא הנה כל הנכלד בשחיתותם ובאיורייתו יורד שאל ואין תקופה ח"ז לאחריהם".

(קטע מתוך דברים שהשיב האדמו"ר רבי שלום בער מלובביטש להרב אידנסון בויכוח על הציונות.
מתוך הקונטרס "ומען מבית ה").

העליה לא"י מצוה שהזמן גרמה

רבנו החז"א אמר: העליה לארץ-ישראל הייתה כמד"חים בידי הגדולים שקבעו לפי המצב מתי לעלות ומתי לא לעלות. (מ. ש. "דגלנו")

לא

הציונות קשה מכולן

פעם אחת אמר מישחו לפני הגראי"ז מבריסק שהרצל היה בבחינת תינוק שנשבה. ענה מרן בשם הגראח"ס זצוק"ל שככל ישראל סבל הרבה מכות ומנה אחדות מהן — השכלה וכי אבל הגדולה והחזקקה שבכולן הייתה הציונות ומצוה נראת כמה עמוקה רשותם, שידעו באיזה נקודה לחת את מכתם. (מספר תלמידי הגראי"ז)

לב

אין מרחמים על אכזרים

...ונרשום כאן חלק מחשיבותו של רבינו הק' לאחד על דבר הציונות. הנה הרמב"ם אומר בשלהי הלכות מלכים (בדפוסים י"ש), בדפוסים החדשניים הושמטה הדברים ע"י הצנור) שהנצרות והאיסלם «אין אלא לישר דרך למלך המשיח», יעוזן שם בארכאה כל דברי הרמב"ם. כן סיימ רבינו יתרון שישנן תנויות הבאות ליישר דרך למלך המשיח, אך האם לפיק הרמב"ם זהה יעלה על הדעת שאריך לבנות

ולהרבות בתי טומאה של הגויים, כיון שזה חלק מישור דרך
למלך המשיח ? !

וכשהלה אמר לו : בטח ישבו בתשובה, כדכתיב "והשיב
לב אבות על בניהם" וגוי (מלאכי ג') ענה ר宾נו : מי אומר
שהכוונה עליהם, עליהם נאמר "כל באיה לא ישובון" (משל
ב").

כשאמר לר宾נו שצורך להתפלל עליהם שישבו בתשובה,
ענשו : הלא שלוש פעמים ביום מתפללים ברכות המינים
שיאבדו, ועל מי הכוונה בברכה זו, האם לא עליהם ? הרמב"ם
(פ"ב מתפללה) כתב בימי ר'ג רבו האפיקורסים בישראל והיו
מציריים לישראל ומסיתין אותן לשוב מאחרי השם וכיון
שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם עמד הוא וב"ד והתקין
ברכה אחת שתהיה בה שאלה לפני השם לאבד האפיקורסין
עכ"ל. הרי מבואר שאיבוד המינים גדולה מכל צרכי בני
אדם...

כשאמר לו שرحמנות עליהם, ענשו ר宾נו : מי שחולה
בשחפת או במחלה מדבקת אחרת הוא עזוב ומושליך ברחוב.
הרחמנות על אדם כזה במצב כזה היא בודאי גדולה מאד
והאם משום כך ירצה ומהוויב אדם להכנסו לתוך ביתו
להסתכן בהדבקות מהם ח"ז ? !...

והוסיף : בכלל הרחמנות הו עשו אותם למנהיגים על
כל ישראל...

ומרגלא בפומיה דר宾נו : מי שאינו שונא אותם הרי
הוא אוהב אותם, והראיה שאם רואים מי שונא אותם הרי
הם שונאים אותם...

(מתוך שיחות עם הגרי"ז מבריסק "שער תורה"
עמ' קט, קט)

מינות האסורה בהתחברות

...ובענין התחברות עם הציונות, הנה היה בזה לא רק התחברות עם רשיים אלא גם להתחבר לשיטה שמייסדיה ומנהיגיה שאפו ברוח של מינות לשנות את צורתם עם ישראל מהקרא עם ה' ועם התורה, וכפי שמסרו לנו חז"ל ורבותינו הראשונים והאחרונים, ישראלי כל כמה שיצא מכלל התורה והמצוות יצא גם מכלל ישראלי ואין שם ישראלי חל אלא על זה שיש בו מקדושת עם ה' ותורתו ומצוותיו. והרימו יד בתורה לאמר כי צורת ישראל תלולה באיזה רגש לאומי או גזעי וככל הגוים בית ישראל.

(הגר"ד גרויזובסקי «בעיות הזמן» עמוד 34—33)

לד

זיווף היהדות

...ובעת ההיא כמה ונתחזקה בין הגוים תנועת הלאומיות, שבין הגוים עיקר סימנה היא השפה והארץ. ואנו נוצרו שתי שיטות חדשות להתחאים את דמות ישראל לרוח הcpfירה בלי שיצטרכו להשאיר מהتورה והאמונה וקיים המצוות כלום אלא את הרגש הלאומי בלבד. האחת, בזה שנשאר מכל רכושנו הרוחני את השפה היהודית, ודברי ימי ישראל יתחלו מאוז שהתחילה להדריס באידיש את ספרות רוח הגוים. ואף כי הטענית של האידיש להעם חכם ונבון קטנה היא מأد אבל באשר הסוציאליות הוא עיקר תורמת על בן הם מסתפים במעט יותר. אבל בשבייל העם וביחוד לאלה שאינם סוציאליסטים לא היה זה מספיק כלל.

ועל כן ראו בעלי הרעיון הלאומי הציוני להשלים את הלאומיות החילונית גם בשפה וגם בארץ מיוحدת, וכדי לתת איזה סיפוק לנפש הישראלית השואפת למקורה שהיא לה כוח המושך לבבות ישראל, במקום תורה ה' ואמונהו, לקחו להם בתור שפטם — כדי להפיץ על ידה את שיטת הփירה — את שפט קדשנו אשר בה ניתנה תורה לישראל. ולא רצ בחרו להם בארץ קדשנו, הארץ אשר השכינה שרויה בה ואשר כל רגב אדמה קדוש ומחויב במצוות, אשר אהבתה תלואה בלב כל אדם מישראל. וישוב הארץ הרא מהמצוות היותר גדולות ורבים מגדולי ישראל השתדרו לקיימה גם עכשו לעמשה. והלא זה יעדנו מבוראנו ותקותנו מעולם היא שיחזרנו ויחזיר שכינתו לציון.

ובזה מצאה קליפת נוגה קר נרחב, כי הם מצדם אינם צריכים לוותר לדת כלום, כי אצלם השפה והארץ הם דברים חילוניים ולהונמה הישראלית הרי זה סיפוק רוחני, שהרי גם חלק מהتورה הוא. ולמעשה הרי יסינו גם המחזיקים בתורה משום אהבת ציון יישוב ארץ ישראל.

ואו יראו הגאנונים והגדולים ואסרו להשתתף עמם בהפצת רעיונות ובמעשיהם. כי ראו בזה רפורמה יותר גדולה של הרפורמים. בהכרותם כי לא עם התורה אנחנו כלל אלא עם בעל רקע לאומי, ואת כל מקבלי התורה ומוסריה מאזו ומעולם סילפו להעמידם בתור לוחמי הלאומיות ומהتورה ומצוותיה וחגיה לא השאירו אלא מה שיכלו לשלוף ולהפכם לחגים ומנחות לאומיים, ולעקרם לגמרי משרשם ודבקותם בבבואר עולם וצור ישראל. ואפילו יאמר המשתתף שהוא עוזה רק לשם מצות ה', הלא אסור להתחבר לרשעים אפילו לדבר מצוה.

וכל שכן כশמכים כי גדולי הרעיון הלאומי החילוני

יעמדו בראש, הרי בזה הוא כמכבים לשיטתם הכהפרנית, שהלאומיות היא דמותו הכללית של עם ישראל, בעוד שהדת ועובדת הבורא אינן אלא עניין פרטני ולא תכלית היצירה. וכל שכן כשהם מוכבדים ומחזיקם לגודלי ישראל אפילו כשהם מינים ומשיתים ומדיחים הרי הוכיח בזה שאיננו מאמין כי אמונה ה' ועובדתו הן תכלית העולם ועם ישראל. וכשהם שהוכר בוחן הזוכה, כן האיש נבחן לפי מהללו. ואם הדת והלאומיות שווין אצל הרי אין זו האמונה בה, אחד אשר מלא כל הארץ כבודו.

וגם כי ראו את הנולד, שם תוסף מדינה עם ממשלה קופרים בה, בודאי יעבירו על הדת את כל השוכן תחת ממשלתם, וכל שכן את כל איש אשר יעלוהו שם, שהם יהיו אלה אשר בידם מפתחות פרנסתו וסדורו. וכל המחתיאו לה הוא גדול מההורגו. והטבה גשמית על ידי כפירה בה, היינו יכולים להשיג ברוב ארצות גלותנו ואף בארצות האינקוויזיציה. ואנו רואים זאת כאסון הadol ביותר אם חיללה יפתח לבנו לחשוב כי הרגש הלאומי הוא העיקר ולא אמונהנו בה, וקרבנו אליו.

(*"בעיות הזמן"* מאת הגרא"ר גרווזבקי זצ"ל עמ" 11—9).

לה

מעכבי הגאולה

בנו של החפץ חיים הרב ר' ליב זצ"ל היה מספר שבשעה שהממשלה האנגלית פרסמה את הצהרת בלפור ראה החפץ חיים בזה כעין אתערותא דלעילה בעניין הגאולה ודבר או דברי אור החיים היל' על הכתוב "וקם שבט מישראל". אבל

אמר כי מתיירא שהחפשים לא יקללו חייו והיה אומר כי
הרבה פעמים היה כבר זמן רצון, אבל הדורות קללו.
(חפץ חיים על התורה).

לו

מאריצי הגלות

שמעתי מהאדמו"ר הק' קדוש ישראל וצללה"ה מטשורט'
קוב כי כמה פעמים הייתה התעוררות הגאולה וקללו בעו"
נות. עוד בזמן הבית הייתה התעוררות הגאולה ובא אותו
האיש ימ"ש וקלקל. גם בשנת ת"ח הייתה התעוררות הגאולה
ובא שבתי צבי ימ"ש וקלקל. וגם בזמןו הייתה התעוררות
חזקת גאולה ובאו הציונים וקללו בעו". (כן שמעתי בעממי
מפני קדשו ז"ל אצל שפט הים בטרווע מינדה שנת תרפ"ח).
(מתוך באורים לפרש עבץ לתהילים מאת הג' ר'
שמעואל הלפרין).

לו

דווחי הקץ

הגה"ק משינבה זצ"ל הבטיח CIDOU כי בשנת תרס"ז
יבא המשיח ודבריו הטילו בשעתו סערה גדולה בעולם היהודי
וכשהגיעו הדברים אל האדמו"ר רבי יששכר דב מבלוז זצ"ל
נענה ואמר: «אכן היה הקץ של בית המשיח קבוע ועומד
לשנת תרס"ז אלא שבגלל החטא של הציונות שהתחפשה
בישראל נדחה הדבר ואנחתה מרעה נערקה או מלבו הטהור
של הרבי מבלוז אמרו: «ומי יודע לכמה זמן נדחה הדבר».
(הגר"ב מנדلسון "דגלנו", ניסן תשכ"ב)

ש ע ר

הרתיות הלאומית

לח

סכנה ליהדות

בעז"ה ר"ח מנחם אב טרפ"ז

כאשר נודעתי שഫיצים שמועות שנתקרבה דעתך אל המזרחיים, הנני להודיע בזה גלויל כל כי לא شيئا דעתך גם זו כל שהוא מדעתך הקדמת, כי החברת הנ"ל היא סכנה ליהדות ובפרט במדינתנו מדינת פולין.

(מתוך אוסף המכתבים של האדמו"ר מגור זצ"ל)

לט

רבני המזרח

טעם הראשי מה שאי אפשר לי ביחיד לנושא שמה, כאשר הגדיי כמה פעמים, כי במדינה ההיא כמעט כל הרבנים הם מורהיים ואם לבא שמה ומלבד להיות איזה התאחדות עם רבניה לא יתכן בשום אופן, ולאידך גיסא אינני יכול להיות אחד בפה ואחד בלב הגם שיש מיתר הרבנים שיוכלו לעמוד גם בנסיון כזה אבל לא כל הדעות שוים. זולת כשל רבניה או רובם יעזבו הציונות או יהיה ניסר הטעם הראשי והגמ כי מורים באמריקה לפי השקפתם ומקום איננו מסוכן כל

עת

כך אולם במדינתנו לא כן הוא ולזאת אי אפשר לי להבדיל
בין אלו לאלו.

(מתוך מכתב האדמו"ר מגור וצ"ל בעניין סרובו
לנסוע לאמריקה. "אוסף מכתבים" כ"ט)

מ

מעשה רב

הגר"א אלחנן וסרמן זצ"ל ספר כי פעם הגעה שלחת
בעלי-בתים מאישישוק הקרויה לרأدין אל החפץ חיים ובקשתם
בפיהם: להיות והמקוה בעירתם טעונה תיקון ונגרמים
מכשולים רבים בענייני טהרת המשפחה על כן יואיל החפץ
חיים לבקר אצלם ובהשפעתו יבוא הדבר על תקונו. החפץ
חיים לא ענה מאומה וגם עברו ימים רבים ולא יצא לבקר
באישישוק וייה הדבר לפלא אצל כל מי שהכיר את זריזותו
של הסבא קדישא לכל דבר מצוה ובפרט שהיה חרד על כל
קלוקל שבשכנותו וראה את עצמו אחורי על כך. ביום אחד,
כאשר ר' אלחנן ליווה את החפץ חיים לאחר תפילה שחרית
לبيתו נחפו לפטע החפץ חיים לעזר עגלה עוברת ועלה
עליה לנסוע מבלי דבר מאומה. הוא חזר לביתו בעבר יומים
וספר לתלמידו רב אלחנן כי בקר באישישוק וגם הצליח
בסייעתא דשמיא להתקין כשרה את עניין המקות. לשאלת
ר' אלחנן מה טעם דחה לשבועות שלמים את נסיעתו זו ומה
טעם היה לחפזון הפתאומי? השיב החפץ חיים: כי באישישוק
מכהן כמורה דאתרא רב מראשי ה"מורחי" והוא עמד בפני
שאלה קשה שם יברך באישישוק ולא יברך בבית הרב
נמצא משפיל את כבודו בענייני בני קהלו שלא יהיו מסוגלים
להבין את הדבר, מайдך גיסא לבקר אצלו לא רצה כדי לא

חלוקת כבוד למלך מזרחי, מAMILא החלטת לא לנסוע למרות חשיבות ענין טהרת המשפחה. אולם באותו בוקר שנסע על דעתו כי הרב מאישישוק יצא בודאי לקונגרס הציוני ושוב אין סיבה לדחות את הנסיעה אפילו לרגע אחד. ואמנם כן היה, הרב לא נמצא באישישוק.

(מעשה זה ספר רבנו החזון"א להרב זלמן ינקלביץ ז"ל ששאלו מה טעם אין החזון"א מבקר אף פעם בירושלים ובמעשה זה הסביר את טומו ונמקו)

מג

כל המקرب צריך בדיקה

קשה להכريع בדברים כאלה ממאמרים בודדים בדברי חז"ל, ותמיד השופט בזה הוא ההרגש הפנימי הנובע מהאהבה ויראה שזכה בה כל אחד כפי מדרגתו, וכמדומני שברgesch זה אין בו שום מחלוקת, וכל החרדים באמת מרגישים תמיד מה רחוק ומה לקרב, כאילו רוח מרום נשפך עליהם, ובזמןנו כולם הושוו בהשקפתם על הציונות ועל המזרחי וכן בכל המתראח על ידם, וכמעט שאיני יודע חלוקי דעתם בין היראים בעניינים אלה, עד שככלשמי שדעתו לקרב במקומות רחוקים נשבט על ידי הרגש החradi למי שצורך בדיקה שאנו מרחקים נשפט על ידי הרגש החradi למי שצורך בדיקה אחרת).

מב

שיטת של "ביגוניות"

נהירנא שפעם אחת ריננטி אחר אחד מבאי ביתו של רבנו החזון"א שאינו מדקדק במצבה קלה כבבבורה, או אמר לי

שלא זכינו לכך שכלי ישראלי היו צדיקים גמורים ואין למרחק גם את אלה מהם במדרגה של בינוניים, או ממצאיי מקום לטעון: מה היא איפוא ההנגדות החזקה למזרחי? הלא גם הם בכלל הבינוניים ומה חרי האף הגדול הזה על זה הסביר לי שההבדל הוא בזה, שמצוות הבינוניים אינה מהו שיטה מיוחדת לכשלעצמה, וגם הבינווני מכיר ויודע שモטב להיות צדיק גמור וכי יש לשאוף לכך שכלם יהיו צדיקים גמורים, רק אין לו אפשרות לכך בגלל אי יכולתו לכבוש את יצרו ולעמו בסינוי או סיבות אחרות, אולם לעומת זאת המזרחי מהו שיטה של "בינוניות" השואפת לכך שבני ישראל יהיו דוקא בינוניים ולא יותר וגם העמידו את שיטת החינוך שלהם על זה ומתייחסים בשיליה אל הצדיק הגמור, מבלוי לראות בו את האדם השלם, ובזה טמונה סכנה גדולה.

(הרבי שלמה כהן)

מג

רוח שיטות

כששאלתי פעם את הגרי^{יז} מברиск על אנשים מסוימים: היתכן שאנשים כמוותם יעשו דברי שיטות הגורמים לקלוקלים ביהדות? ענני על זה: הנה כתיב "זובבי מות יבאиш יביע"zman רוקח יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט" (קהלת י'), והביאור בזה דשמן רוקח הוא שמן משובח המעורב בבושים הנוגנים ריח טוב, ואם ינתן בהם זובבי מות יבאישו ויקללו את השמן הטוב, כמו כן חכמה וכבוד, אם יהיה בהם אפילו סכלות מעט, תיקר — תכבד מעט הסכלות את כל החכמה והכבוד ותカリע אותם, וכך גם — סיים רבנו — כאן בארץ-ישראל רובם נתערב בהם ציונות וכשותפשים לזה אף במקרה,

מעט הסכליות הזו מכבידה על חכמתם וمبיאה אותם לעשות
דברים שהם היפך החכמה.

(שער תורת עמוד קס"ז)

מד

נבווי ראש

הגר"ש גראנימן ז"ל ספר לממן הגרי"ז מבריסק זצ"ל שאל פעם את החפץ חיים: כיצד זה יתכן כי בני תורה ורבנים נמשכים אחר המורה? השיב לו החפץ חיים: וכי חסרו באומות העולם חכמים גדולים, ואיך נמשכו אחרי עבודה זרה ועבדו לעצם ובן? אלא התירוץ הוא: אם התהוו חור בראש או יתכן הכל. והסביר כוונתו באומרו "חור בראש" במשל: למה הדבר דומה? לנגר הזוקק למדף עצם בעל עובי מסוים, כשהאין לו מאותו עובי הדרוש מדקיק שני קרשים דקים זה לזה, וכאשר מצויה בקשר אחד בלבד פקק "סנק" בלע"ז ואי אפשר להורידו — העצה היא לקדוח בקשר השני במקביל לפקק חור וכך יתאימו שני הקרשים זה לזה, וכאשר ידקקו אוטם יהיה נדמה למסתכל מבחוץ שהקרושים נאים ושלים ואין כאן לא פקק ולא חור. רק כאשר בעבר זמו יפרידו אותם יתגלו הפקק והחור. וכן גם העבודה זרה הייתה בבחינת פקק, אולם היא התאימה למי שהיה לו חור בראש והם השלימו זה את זה. זה אומר הפסוק: "אליך גוים יבואו מאפסי ארץ ויאמרו לך שקר נחלו אבותינו הבול ואין בהם מועיל היעשה לו אדם אלהים ומה לא אלהים" (ירמי ט"ז). כלומר, שלעתיד לבוא כאשר יתגלה לכולם שהעבודה זרה היא הבל ואר שקר נחלו מآבותיהם וاعפ"י שמקודם לא נראה לעיניהם יתגלו עתה החורדים והפקקים.

מה

הרכבת כלאים

הציונות היא מינות, כי: בא חבקוק והעמידן על אחת — «צדיק באמונתו יחייה», והיינו שבכל דור ודור היצר הרע חותר תחת יסודות אחדים. ועל כן בימי דוד היה צריך לעמוד נגדו בקשרי מלחמה באחד עשר מקומות ובימי ישעה בששה, ומימי חבקוק נתרכזו הרע לחטור תחת יסוד האמונה. ועובדת הציונות היא לבטל דברי חבקוק לאמור שלא האמונה והתורה הם היסוד אלא הנציאנו-נאציאנו-לאומי-לאומי-דתי ג"כ המודחמים הולוקחים ליסוד רליגיוו-נאציאנו-לאומי-לאומי-דתי מכחישים דברי חבקוק. שם יאמר אדם שהוא איש וחיה סימן שאינו מבין מהו איש ומהו חיים ומות, שהמבחן הלא יבין שמי שאינו חי איננו איש כלל, והוא אומר איש וחיה מדמה במחשבתו שגם מת איש הוא אלא שהוא בעל מעלה שהוא גם חי, וכשאמר חבקוק הצדיק באמונתו יחייה היינו שככל חי היישראלי הם האמונה, והוא כ Sherman ב שני יסודות: רליגיוו-נאציאנו-לאומי-לאומי-דתי מראה בזוה שיש גם יסוד אחר לאיש ישראל וגם بلا האמונה ישראל הוא אלא שהוא בעל מעלה שהוא גם רילגיוזי, וזהו עקירת שורש היהדות.

(מתוך כתבי הגר"ר גרווזובסקי)

מו

הפרצה הולכת ומתרחבת

בשם ד' ב' מ"ח טרס"ה.
לכבוד ידיד ד' יודיך נפשי הרב הגאון הגדול מפורסם
בישראל עמוד היראה כ"ש מי שלמה שי" ד"ר בריעיר
אב"ד דק"ק פראנקפורט.

אחד"ש ושלום תורתו באהבה, דבר לי אל כבוד גאונו.
הגה פרצה אשר פרצה הציונות והמורחית במדינתנו אין
לשער, כי אחרי כל ההשתדלות אשר עמדו כנגדה עלתה
בידם לצוד נפשות נקיות ולהוליכם שלול חז' לדרך התורה
והמוסר. עתה נתאחדו יחד וילכו להם לבקש מקומות חדשים,
וכפי הנשמע הי' גם בפרנקפורט, וכי גם שם מצאו להם ידים
וכי מהאנשים החושים בצל תורה דמר נלכדו במצודתם.
לואת הנסי לבקש מأت כבוד גאונו שי', יטיב נא להודיעני
אם כן הוא, ואם יש בידו להוציא בלעם מפיהם, יען עיניינו
ראו את המחללה המתדבקת זו, הם חוטפים שה אחת
טהורה מן עדך ה' ואחריה ירצו רבים. מתלא אמרין תן
לשטן שערת אחת והוא יאוסף אליו גם את הראש גם את
הזקן. לא אכחיד מכת"ר שי' כי לפי דעתך יש לחוש הרבה
אם ח"ו יעלה בידם לצוד נפשות כאשר צדו עד כה, פן יהפר
ח"ו רוב העדה למיניות. היתי מאיריך במכתבי אבל חלישות
כחי לא יתנני להאריך, גם מה שכתבת יהיה ברוב عمل.
וד' שלום יתן שלום וברכה וישמור שאירית עמו לבל
ידח ח"ו ממנו נדח, והתועים ישבבו ויבקשו את ד' ואת תורה
ישמרו כנפשות כל יראי ד' וכנפש נענה הדו"ש ומוקירו.

אל' חיים מיזיג
(*"חצצת"* ג' כסלוי טרס"ה)

מו

נגד הסכם עם המורה

כאשר עלתה ההצעה להסכם שתורף פעולה בין אגודות
ישראל והמורה ביקש רבני חיים עוזר חוות דעתו של מרן
החזו"א. וזה התשובה שהшиб לו:

שלמה רבא ורפואה שלימה ובריות גופא
אחדשה"ט וש"ת, יקרתם הגעני לשמחת לבב להקשיב
משלום מרון שליט"א...

על דבר ההסכם? גם העיקרים כמו שבת? כשהאים
לדעת על דבר חזק פוגשים בפирודים, כגון לדעת "הדת
והחיים" צריך להעלים עין מהליבה בשבת שאין הציבור
יכולים לעמוד, וכן בעבודה בנמל, וכן בהספקת המים והספקת
החשמל, ובכלל במקום הדחף יש להעלים עין אף בקטיף
שבת, ובכלל אין להרבות בקטיפות בשליל חילול שבת
וגدول השלום, ובמקום שאין צורך חיזוק אין צורך שיתוף,
וכן בכשרות אין צורך לדקוק שהיה באמת מה שנוטן בפיו
כשר רק Shi'ah הקשר מרבניים שפרנסתם מהקהלת ועוד
ועוד.

ואחתום ברכה ושלום הדוש"ת ומחל כל טוב

אי"ש

(אגרות חזון איש חלק א' אגרת צ"ח)

מה

נגד "חוית דתית מאוחדת"

אחד מגדולי ראשי היישוב באראה"ק שאל למון הגראיין
مبرיסק זצ"ל לטעמו נגד חוות דתית מאוחדת. ענה לו רבנו:
וכי אפשר להציג ולהעמיד אנשי המורה כנציגי היהדות
החרדית? וטען לפני אותו ר"מ: הרי הם בין כך
יהיו בין הנבחרים, ועל ידי האיחוד יתווסף עוד כמה
נצחיגים ובתוכם גם של היהדות החרדית, ואם כן למה לא
להקים חד"מ ולחזק בזה את כה היהדות החרדית? ענה לו
רבנו שעל פי חשבון וסביר אמן הוא צודק, אבל הלכה

פסוקה היא ברמב"ם (פרק ה' מהלכות יסודי התורה הלכה ה') : וכן אם אמרו לו עובדי כוכבים תנו לנו אחד מכם וננהרנו ואם לאו נהרוג כולכם, יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל וכו'. המבואר כאן שבמקום שיש איסור אין שיקח חשבון شيئاו בזה נפשות ישראל וכו'. והוא הדין כאן,adam כי יש אולי חיזוק והוספה נציגים ליהדות החרדית אבל אין זה מתייר התחרבות עם אנשי המזרחי. הר"מ, הנזכר בשמו זאת פסק מלפעול למען הקמת חזית דתית מאוחדת

מט

יקוב הדין את ההר

כשדיבר רבינו [הגראיין זצוק"ל] אודות חזית דתית מאוחדת, התנגדו רבינו בחריפות נגד זה, הוסיף לו באומרו, שאפלו אם נדע שם תקום חזית דתית מאוחדת יבוא משיח ואם לא תקום — לא יבוא ח"ז — אסור להקים ! וכשהלה התפלא ע"ז, הסביר לו רבינו, הנה איתא בסנהדרין צ"ח ע"א דמשיח יתיב בני עני אכלי חלאים, וככל שרו ואסירי בחד זימנא (פרש"י — מי שיש לו ארבע וחמש נגעים, מתירין כל גגעתן בחד ומנקחין אותו וחוורין וкосרין אותו). איךו שרוי חד ואסור חד (פרש"י — משיח שרוי חד ומנקחו וkosaro ואח"כ מתיר الآخر) אמר דילמא מביענא שלא איתעכט (פרש"י — ועשה כן ואינו מתייר שני נגעים יחד דבר אי בעי לי לצאת וליגאל את ישראל לא איתעכט כדי קשיית שני נגעים) יעוש, המבואר כאן שמתי שהגיע זמנו של משיח אינו מעכט ביאתו אף לרגע, והטעם דהרי העולם נידון לפি רוב זכויות, ואם ברגע א' עשה אחד מצוה שהכريع את העולם לכף זכות ונפסק הדין שיבוא משיח, ואם יתעכט אולי בינתיים

יעבור אחד על עבירה ויכריע לכף חובה, ושוב כבר לא יוכל
לבוא — והנה מצינו בעיירובין מ"גadam יש תחומיין דרבנן
למעלה מעשרה לא בא משיח בשבת, יעוז', והגמ' שאיסור
תחומיין איננו אלא מדרבנן, (ואפ"ל לש"י הרמב"ם דהוי מה"ת
איננו אלא ב"ב מיל, ע' בפרק"ז משבת ובה"ה שם) חווינין
שלמרות רצונו ומהירותו של המשיח לבוא מטעם שביארנו
אם יש איסור דרבנן מתעכבר ואיננו בא! ואף שיתכן שבאותו
שבת יעבור מישחו על עבירות וחוץ מהרתו שיצטרכו לחוכות
עד שהעולם יוכרע עוד פעם לכף זכות ויתכן שזה יקרה
עשירות ומאות שנים אעפ"כ משיח איננו בא? מה יש? ביאתו
כרוכה בעבירה על איסור דרבנן! וסימן רבינו היתה דתית
מאוחדת אינה איסור דרבנן, אלא איסור דאוריתא!
(“שער תורה” עמוד קס"ט)

ג

עיקר חסר מן התורה

לפני כמה שנים נוסדה ישיבה באיזה מקום על ידי
רב מזרחי מפורסם ואינו הגון, מחבר ספרים שלפי דעת
רבנו החזו"א היו מלאים דעתות כוונות. רבנו הצעיר מאד
זהה וחשש שישיבה זו תהיה פרצה גדולה בחומרת התורה
ובקש אותו לכתוב מאמר בעיתונות החרדית בגין ישיבה זו
ולעורר על הסכנה הצפואה מצד מוסד זה שם קדוש של
ישיבה נקרא עליו ועלול להטעות את הציבור. שאלתי אותו:
הלא הרב הנ"ל הצליח למנות להנחלת ישיבתו רמי"ם
מופלגים גדולי תורה, ומה איכפת אם המוסד אינו הגון,
הלא הוא אינו בא במצו עם התלמידים ואת תורהם ישאבו
 מגידי השעור והמשגיחים והם נקיים מכל פגם? או אמר לי

שכל עיקר למוד התורה הוא לדעת ולהבין שחבריו של הרב הנ"ל וכל מהלך מחשבותיו הם פסולים ואסורים לבוא בקהל ה' בהחלטת. יתרון שהרמי"ם בישיבה זו ישתדלו ללמידה עם התלמידים כל התורה יכולה על הצד הטוב ביותר, כמו טיב יכולתם ובכוונה רצואה, אבל את העיקר הנ"ל הלא בטח לא ילמדו ומה בעצם לכל תורתם כשהעיקר חסר מן הספר? (רב שלמה כהן)

גא

להבדיל בין הקודש ובין החול

...כדי והגון וראוי ואולי מצוה וחובה לפרסם המרגניתא טבא שישחת ידי מאדמו"ר הגה"ח רבינו חיים ברלין זצלה"ה, אשר מסר לי זכרון דברים ליל אחרון שנסתלק מאותנו אור ליום י"ג תשרי תרע"ג. אשר למד אתי הלכות סוכה וגמרנו. עצם כתביד קדשו מונח אישי ואני שולח אליו העתקה. נא להסביר לי חשובה קבלה. יהיו ד' עמו ויענה את שלומו: לזכרון. מה שהזהירני וציווה עלי מר אבא הגאון זצלה"ה הכהן (הנצי"ב) קודם פטירתו. על דבר שמסר נפשו על עניין ישיבה דוואלוין, שלא להכנס לתוכה שום לימוד חול. ולסיבה זו נסגרה הישיבה ומזה נחלה בחליו אשר לא עמד ממנה. וציווה עלי באזהרה שלא להסכים לעניין זה בשום אופן ללא שום הוראת היתר בעולם. ואמר שהקדוש ברוך הוא רמזו כל זה בתורה: נאמר «להבדיל בין הקודש ובין החול», היינו שככל ענייני חול המתערבים בקודש ללא הבדל, לא די שאין ענייני למודי חול מקבלים קדושה, אלא אף זו שענייני למודי קדוש בתקלילים מהם. על כן לא ירע לך בני מה שהענין הזה גרים לי ליצאת מן העולם ולהתגיר

את הישיבה, כי כדאי הוא העניין הגדול הזה למסור נפשו עליו.
כל זה דבר אליו ביום ג', כ"ז מנחם אב שנת תרנ"ג
באורשא.

(מתוך מכתב מהר"א לוין לרاء"מ גניזובסקי)

גג

תערובת פוגמת בתורה

מנועה וגמורה בסודם של רבותינו וגדולי הדורות, שלא
להרשوت למודי חצוניות לבני הישיבה בזמן שקידתם בתורה
בהתלהבות נוערים וראו את זה למفسיד בטוח ורובם נתקללו
אם במדה גדושה או מחוקה, או במקצתם וקבעו למשפט להחומר
בזה מלחתת מצוה.

(קובץ אגרות חז"א חלק ב' אgraת נ')

גג

ישיבות פגומות

פעם גוסדה ישיבה שהחפץ חיים ראה בה כעין חורבן
לייהדות התורתית בסדר לימודה החדש. אמר למקורבו
שיכתוב מכתב לנציג ידוע מר ג. שיחדול מלתמוך במוסד,
ואם לא יאהה או יבקש הוא את כל מנהלי הישיבות שיחדלו
מלקלבל תמייה מהעשיר הזה לישיבותיהם.

(חפץ חיים על התורה)

אין לפאר ישיבת "מזרחי"

אחד מגדולי ראשי היישובות שעלה ארץה בתקופת השואה דרך רוסיה והגיעו, הוא ומשפחהו בחוסר כל ומצוות נתקבל כראש ישיבה בישיבתו של רב מאנשי המזרחי. לימים שמע אותו ראש ישיבה שמרננים אחוריו על כך, ובוצר לו פנה אל רבנו הכהן, חז"א לשאול בעצתו, כלום יחשוש לרוגנו או לא. רבנו הכהן קבלו באמירה: «כבר מזמן בקשתי לקרוא לך ולהעיר את תשומת לבך על כך, כי לא יתכן הדבר וחילתה לך לפאר ישיבת המזרחי באישיותך». שעה ארוכה דבר דברים כדרבנות על המזרחי. ובענין מצבו הפרטני אמר: «אם בעולם הבא יתבעו אצלך בני המשפחה על שעובה משרה מכובדת שפרנסתך בצדך והפרקת את בני ביתך למצוקת רעב, תענה לפני בית דין של מעלה שאני צויתי לך לעשות כך ולהתאכזר כעורב למשפחהך». ראש הישיבה שמע בקול רבנו הכהן, והתפטר למחירת מכחונתו. ביום הוא מכחן פאר כאחד מגדולי ראשי היישובות בארץ.

(ר' שלמה לורנץ)

נה

חינוך המזרחי

«חנוך שואר וחושך משתמש בו בערבוביא, מעת לmodiy קדש עם הרבה למודי כפירה ומינות, ועינינו הרואות פה בארץנו פרי החנוך הזה שכל המהונכים אצלם זרים לרווח

התורה ולדעת ישראל וגם המובהרים שבhem אין בהם מתחום
בתורה ובאמונה שלמה".

(מתוך מכתבו של הגראי"ז מבריסק זצ"ל לאלה"ב
בימי שערורית ילדי טהרן. מובא ב"שער תורתה")

גנ

סכתן המרכז הרוחני

הגרא"ש שבדרון שליט"א סיפר שפעם אחת בדרשה דיבר
כנגד "המרכז רוחני עולמי" — היכל שלמה, ואמר שהבית הזה
והעומדים בראשו הם ירבעם בן נבט של זמננו החוטאים
והמחטיאים את הרבים. וכשנכנס למרן הגראי"ז זצ"ל וסיפר
לו זאת ושאל אם לא התבטה בחריפות רבה מרדי. אמר לו
מרן זצ"ל: אדרבה, זה גרווע בהרבה מירבעם בן נבט
(והסביר לו מרן זצ"ל טעמו של דבר).

גנ

ספרים פסולים

מפיק הספרים השו"ב ר' ישראל אריה לשצינסקי שאל
את מרן החזו"א זצ"ל אם מותר למכור ספר של הר"ל
פיישמן. שאלו מרן זצ"ל אם המذובר הוא על ספר שלו וכשענחו
בחיזוב אמר לו: בודאי יש שם מינות.

גה

חשש לספרי הגות

מפיק ספרים י. ל. שאל את מרן החזו"א זצ"ל אם

צב

טוב יעשה לסתור בספרי הרא"י קוק, ואמר לו : ספרי הלכה
כן אבל ספרי מחשבה לא. ושאלו על דבר ה"סידור" ואמר
שצרכיכם לראות אותו.

*

בענין ספרי הגות אלה כתוב האדמו"ר מגדור זצ"ל, במאמרו
המפורסם **מארץ ישראל** בין השאר :

«ומזה באו הדברים הזרים שבחברינו והרבה התוכחתי
עמו, אם כי כונתו רצiosa, אבל מעשייו וכוכיו שנוטן יד לפושעים
כל עוד שעומדים במרדם ומחללים כל קדש».

«אריכות הדברים קשה להעלות על כתוב ולכון אקצ'ר,
כי התחלתי בשלום ופעלתמי אצל הרה"ג רא"ק שי' ונתן לי
כתב וחתום בחת"י לאמרה, שגם שכונתו הייתה לש"ש עכ"ז
כאשר שמע שיש ח"ז חולול השם ומעט כבוד שמים ע"י
לשונות שבספריו ולזאת למען כבוד שמים הוא מבטל לשונות
ודבריהם הללו».

ש ע ר

קרנות ציוניות

גט

מניח מעותיו על קרן הצביה

כשהתפאר איש אחד לפני הגרביד ליבובי שהוא נתן
לקמן קימית וקרן היסודה, שאלחו אם גם את ביתו היה מוסר
ביד אחר ועל שמו ואיפלו ביד הנאמן לו, ולמה ימסור את בית
יי' אל ואת התורה והאמונה וארץ-ישראל ביד אנשים שאינו
ייעז אותם, וכי אם יצעק ויתחנן להם על דבר עניין משמרת
התורה היישמעו לו? ואין למסור שום דבר מבית ישראל
והתורה רק לחכמי התורה שם הם הבעלים האמתיים.

(כתב הגר"ד גרווזבקי)

ט

שלום גורם תקללה

כאשר שמעתי לא טובה השמורה שהרבה מהחרדים
מעמידים בביתם הקופסאות הידועות של הציונים לטובות
הקרנות שלהם, וגם בעת האחרונה הגידו לי שהציונים הפיצו
ברבים דבות שוא שאנכי כמסכים חלילה על הקרן קיימת
שליהם, הנני בזה להביע דעתך גלי עוד הפעם מה שכבר
ידעו ומפרנסם שאי אפשר להעלות על הדעת לתמוך
בקرنויותיהם של הציונים שמכספיהם תומכים במוסדות

וקבוצות הפורצחים גדרי הדת ומחללים השבת מפי עדי ראייה, אויל לאזנים שכך שומעות מהגעשה על אדמת ארץ הקודש. ורבים מבקשים להם תירוץ על זה מפני דרכי שלום אבל לדעתו זה היה נחשב לחטא לאבותינו וימרו על ים בים סוף בהעברת פסל מיכה שעשו כן כדי להחזיק השלום עם הערב רב, ולהטוך בישוב ארץ-ישראל צרייכים רק אם הבניין הוא על פי התורה וחוקי הדת ומקודש בקדושת ארץ-ישראל כמו קופת רםבע"הן, קרן היישוב של החרדים. וזה, יוכנו לראות בבניין ירושלים האמת ובגאולה שלמה. (מתוך מכתב של הרב מגור זצ"ל «אוסף מכתבים» ס"ז).

פָא

לעמוד מול הזרם

שלום וכל טוב סלה!

הגינוי תשובה מרן הגאון ר' חיים עוזר שלין"א שככל איש אשר שאר רוח בו ישאר על מקומו ואל יחוש לזרם השופט וمبرך כל אחינו החברים היקרים שייחיו שיתעטפו בשאר רוח זה עד ירחם המקום ב"ה עמו וימחר ישועתו.

הדו"ח אי"ש

(קובץ אגרות של החזו"א זצ"ל אגרת ק"י מכתב תשובה למ. ש. חבר קבוץ הנעור האgodתי בכפר סבא השואל אם להצטרף לקבוץ חוץ חיים העולה על אדמת קק"ל או להשאר בכפר סבא).

ש ע ר

המדינה היהלונית

טב

המטרה הסופית

הגאון ר' חיים מבריסק אמר: העולם טועה כאשר אילו מטרתה הסופית של הציונות היא הקמת מדינת יהודים. מטרתה הסופית של הציונות היא עקירת התורה ח"ז ואילו בהקמת זו וдинה הם רואים רק את האמצעי הטוב ביותר לעקירה זו.
(מפי בנו הגראי"ז מבריסק)

טג

מעטן הדמות

פעם הקראו לפני החפץ חיים מאמר בעthon שבו הביע אחד המשכילים תקותו שסוף סוף ארץ-ישראל תהיה עצמאית כמו מדינת בולגריה שכמה על חורבות המדינה הטורקית. החפץ חיים פרץ אז בבכי ואמר: היתכן הדבר? אלף ושמונה מאות שנה אנו סובלים, דמננו נשפק כמים, מרבים אנו בתפלה ותחנוניות להחלץ מעול הגלות וכאן מסתפים מהה במעט שבמעט ושכחו לגמר את היודים של נביינו והבטחת תורהנו הקדושה.

(החפץ חיים על התורה)

פָּגָם בַּאֲמֹנוֹת הַמְשִׁיחָה

עם הקמת המדינה אמר מרן הגרי"ז זצ"ל מבריסק שבואר ברמבר"ם סוף הל' מלכים שליך המשיח הוא יגאל את עם ישראל משעבוד מלכיות.ומי שתולה גאותה ישראל מלכות הרשעה שלא ע"י משיח חסר לו באמנות משיח השלמה.

(מפי תלמידי הגרי"ז)

פָּה

הַגְּלוֹת אֶצְל יְהוּדִים

כאן אנו בגלות בין אומות העולם, אף בארץ-ישראל נמצאים בגלות בין יהודים שהוא קשה הרבה יותר. להיות בגלות אצל רשי ע"ש ישראל קשה מאשר אצל רשי אומות העולם. הגלות בין גוים טובה יותר מהגלות בין יהודים. הגוי מחזק את הגוף בגלות אבל עסק אין לו עם הנשמה היהודית, אבל הרשע היהודי מכניס את הנשמה היהודית בגלות וمبקש לטמא את הנשמה. חלק מסוים מרשע ע"ש ישראל שנטקבצו בארץ ישראל מבקשים לטמא את הנשמות היהודיות, והתגברות לטמא את קדושת הארץ, לטמא את לשון הקודש, והתגברות הקליפה גדולה כ"כ, כי הם מבקשים לינק מן הקודשה ע"י שמות לשון הקודש שהם קוראים למוסדות הרשע שלהם, שבהם מוצאים לשמד את ילדי ישראל. רוצחים הם — היה לא תהיה — לגרש את ניצוץ היהודי אצל ילדי ישראל... על פי שכל אנושי צריכים להיות מרווחים שאין נמצאים

תחת גלותם, ברור כי קודם בית המשיח מוכרכה להיות טהרת הארץ מעושי התועבות אשר להם הטהרה קשה מאד.
(האדמו"ר רבי מלובביץ — לקוטי דברים תש"ג)

טו

ראוי לקבעו ליום חנונית

רבה הראשי של ת"א מסר לרבנו הכהן החזון איש על הצעה להתר נושאין בה' אייר ומשום שנתירא לפרש לו את טumo האמתי טען שבאותו יום מקבלים החילימ' חופש ויוכלו להתחנן. אמר לו רבנו הכהן: א"כ דעתך גוטה להתר מר'ח' אייר ועד ל'ג בעומר. טען רבה של ת"א שזו קולא יתרה. שאלו רבינו הכהן: מפני מה אני מקיל ואתם מחמירים? עד שנאלץ להודות שבגלל יום "העצמאות" מבקשים להתר את אבילות ימי הספירה. השיב רבנו הכהן בתקוף: שמא ראוי היה לקבעו ליום חנונית!...

(מ. ש. "דגלנו")

טז

תחנון ולא "הלה"

בשנת תש"י צוה רבנו החזון"א להזכיר ביום ה' אייר בבית מדרשו כי אין אומרים ביום תחנון בגל סנדקאות שנחכבר בה, כדי שלא מתחת מקום לטעות.

בשנת חייו الأخيرة, ה' אייר, נחכבר רבנו החזון"א בשלוש סנדקאות ובכל זאת צוה לומר תחנון בבית מדרשו. והסביר כי הוא עושה זאת כדי להוציא מלבים של צדוקים ושלא יעד

מן דהוּ באַתְּהָדִיךְ כֵּי בְּבֵית מְדֻרְשׁוֹ לֹא אָמְרוּ תְּחִנּוּ בָּהּ אַיִּיר
וַיְעַלְמִים אֶת הַסִּבְ�ָּה שֶׁל בְּרִית מִילָּתּוֹ
(הרבי חיים שאול קרליץ)

טח

אין שמחה בה' באַיִּיר

ומכל מקום אין הדברים אמרים להלכה ולמעשה לא בחובות הלבבות באמונה ודעת ולא למעשה לשם וככל שכן לעשות יום חג ביום העצמאות והיינו שאין צריך להאמין ולחשוב שזו היא אתחלה דגאולה, חדא משום שקבלת האבות הפשוטה הייתה שקיובן הגלויות יהיה עיי' משיח צדקנו וכדעת הרמב"ם וכן האמיןנו כנראה הרוב הגדול של רבותינו מלאה שהננו יודעים. ועיין תשובה הרשב"א סי' ט' שהבאתי لكمן צד 60 ות' הרדב"ז שם. ועוד שהנטרות לד' וכפוי הנגלה לעינינו הרי המעשים סתיירה להגאולה העתידה שהיא תשובה ישראל אל ד' וגאות גלות השכינה. וגם בעצם השמחה הנה גם כשם אביו ר' ל' אעפ"י שנפלה לו ירושה הוא צריך להתאבל ולא לשם, וכן במצוות מציה שירא שיעיללו עליו למלכות שאין לו לשם במציאותו. ובעינינו נמי לפוי ראות עינינו יצא שכרו בהפסדו. חדא, משום שהמחטיאו גדול מההורגו וכפוי מצב היום נתרבתה חולשת האמונה אצל המאמינים ונתפשט קלוקול הדעות והפרת התורה בקהל השרידים, והרשעה נשאה ראש ועוד ידה גטויה חייו להוציאו מהדרת את הגודלים ואת הקטנים.

וגם בנסיבות הנה עם בני ישראל האמתי עם ד'
המאמינים גדול שעבודם עוד יותר בחיותם בגנות אצל מינים
מיישראל הלחיצים אותם לא בנפש בלבד אלא גם בגוף

להריעים ולהשפירם, וכמו בಗלות הגויים אומרים «שובי שובי
מאחרי המקום ונחזה בכך נציג ממך נציגים ושלטוניים».

וגם עיקר התשועה עומדת בספק גדול כיון שהננו מוקפים
אויבים מכל עברים ורק בנס נצלו והננו מחזיקים מעמד.
זהו בדרך הטבע בלבד מה שהארץ הקדושה הלא מקיה חילתה
את המטמאים אותה וגם עניין הפרנסה בנס הוא עומד וכל שכן
במושלת הפעלים שהעיקר הוא להוציא לפועל את שיטתם
שיטת הסוציאליזם. וכל שכן שהוא צריכים לחיות כל הימים
במצב של הכנה למלחמה עצומה. וגם עיין בתשובה הריב"ש
טי' קמ"ז שכותב שאין הקב"ה עושה נס ע"י רשות המועלים
בתרמים.

וגם כי חג העצמאות אפילו אם היה מנהג טוב שהנהיוגה
הרשעים אין לנוהג בו כמו שכותב בתשובה «אהל יעקב» הובא
בגליון מהרש"א יוז"ד סי' רמ"ז. אבל הכא גרע טובא שהמינים
הנהיוגה לא בתורת חג לד' אלא להודות לאليلיהם של חי
ועוצם ידי והכפירה בהשגת השית' על העולם ועל עמו.
וא"כ המשתתקי אתם נראה כמודה לע"ז ולא עדיף ממצבת
שאעפ"י שאהובה הייתה אצל האבות נאסרה כשהחזיקו בה
עוודי אליליים ואפילו בשקריב לגבהו, וכל שכן כשהנראת
שמודה לשיטתם הקלוקלה.

(מכותבי הגר"ר גרויזובסקי)

סט

ההנאה חמורה מגזרות

כאשר האדרמור שליט"א מסוטמר הביע את חששותיו
 מפני גזירות על הדת אמר רבנו החזון"א: אין אני חושש מפני

הגזרות שיגרו ב- "מדינת ישראל" אלא מפני הטעם שיטעמו
יהודים שומרי תורה במדינה שתערב להם. (מ. ש. "דגלנו")

ו

למייחש מבוי

כאשר נתחדשו הגזרות על השחיטה בארץות שונות באירופה, הוחלט ביוזמת הגרא"ע גרודזנסקי לתרגם לכמה שפות את ספרו של ד"ר דמבה, הסניגור הגדול של השחיטה הקשרה. אמר הגרא"ע שיש לתרגם את הספר גם לשפה רפואה למכה.

(רב שלמה כהן)

עא

מי נדחה מפני מי

כאשר ביקר בז'גוריון ב ביתו של רבנו החז"א והפליג בשבח המדינה צטט רבנו את התוספתא: מעשה בשני קרונות האחת טעונה ואחת ריקה שנפגשו במעבר צר. מי נדחה מפני מי ? לא ריקה מפני טעונה ? אף אנו הקרן שלנו זה למעלה שלישת לפני שנה תורה ומצוות וஸירות נפש למענם. אמנם גם לכם יש קרן אלא שהוא ריק מכל. והנה השנים נפגשו בתקופתנו ואין אחד יכול להתקיים בסמוך לשניהם. מי חייב להדחות מפני מי ? לא הריך שלכם מפני המלא שלנו ? !

(מ. ש. "דגלנו")

עב

חוקי עכו"ם

„ואע"ג דליך באיניהם דין שידון ע"פ משפט ההלכה
ומוכראים להמנות בעל שכל לפי מושגי האדם, אינם רשאים
לקבל עליהם חוקי עמים או לחקק חוקים שהשופט כל דין
שלפניהם לפי הנראה אליו והוא בכלל פשרה ואין ניכר הדבר
שעוזבו מקור מים חיים לחצוב בורות נשברים, אבל אם
יסמכו על החוקים הרי הם מחללים את ההלכה ועל זה נאמר
אשר תשים לפנים ולא לפני הדיווטות וכדאיתא בס"ז כ"ו.

ואין נפקota בין בא לפני אינם ישראלים ובין ישראל
ששופט על פי חוקים בדו"ם, ועוד הדבר יותר מגונה שהמירו
את משפטי ההלכה על משפטי ההבל, ואם יסכימו בני העיר
על זה אין בהסכמה ממש, ואם יכופו על זה — משפטי
גולתא וועشك ומרימים יד בתורת משה".

„וכן אם קבעו דיןדים שאיןם הגונים שאינםקיימים ממדת
החינוך והשקר או שהחוויקום בחזקת גמירי ואינם גמירי,
אין במיניהם כלום וכן אם לא הסכימו על מיניהם היישרים
שבעיר רק נתנו באלוות אין להם דין ובית דין קבוע".

(מתוך חז"א על סנהדרין סימן ט"ז)

עג

וסרתם ועבדתם

העסקו הרב אשר רובינסקי מהיפה שפך לפני רביינו
הגראי"ז מרוי שייחו על מצב הדת הירוד ומספר לו מה שקרא
בעתני כי בעת הכתרת הראשוני לציון בביבהכ"ס יישורון"
באו כמה כמרים עם צלמים וישבו בתוך בית הכנסת מול

ארון הקודש ואין מוחה ופוצעה פה על חילול הקודש. ועוד יותר שאחד מהכמרים בכנסתו לאולם הסתיר את האלב מכינז שהרגיש שאין זה לכבוד המקום אבל כשנכנס וראה כולם יושבים בגilioי הצלמים הוציא אף הוא את צלמו.

ואמר לו מרן: מה לך מתחפלא בנסעי מהוץ לירושלים ראייתי על בתיה הטומאה של העכו"ם תלוי שלט מטעם השלטונות "מקום קדוש" עפרא לפומיהו, בעוד שככל ילך בחוויל ידע כי כשבוער על פני בתיה הטומאה אומר: "שכח תשקצנו". אלא התירוץ הוא מפורש בחוויל שדרשו על הפסוק השמרו לכם וגוי וסרתם ועבדתם אלהים אחרים (דברים י"א, ט"ז שם בראש"י) שכיוון שאדם פורש מן התורה הולך וմדקק בע"ג א"כ אין בזה פלא, שאלו שסרו מהתורה מדברים עצם, מהניפים ומכבדים לעובדי גילולים ולנושאי דבריהם.

עד

ירושת הבית בטוי לכפירה

שלוי וכט"ס למרן שליט"א.

אחדשהדר"ג שליט"א באהבה רבה.

ברצוני, בזה להודיע צעריו גדול על מחשבה זרה המרחפת באויר ארצנו הקדושה לעשות תקנות חדשות נגד התורה המצויה עתה בידיינו, ובלבci כי זה גורם הירום האמונה מלבות שלומי אמוני ישראל, בהיות שהכפירה והמיןות בעקבות דמשיחא הומות בראש כל חזאות ומרבים להפיץ עתוגנים בכל יום במאמרים לוקחי לב להסיר את העם מאמונה בי"ג עיקרים ולטעות בלבבם שאין עולם אלא אחד ושהעולם אין לו יוצר ושאין עם ישראל גוי אחד ושאין תורה מן

הشمימים, וכל מעלי איש ותחבויותיו מבקר עד ערב לפיו
روح הכפירה יהלכו.

ואמנם קו דק מגביל בין אמונה לכפירה, ומדת האמונה
ככל יתר המdot הטובות יתחלקו למדרגות, יש שאמונהתו
בריאת וחזקה וירגינש על ידה כל עבירה קלה ויש מאמין
שאמונתו רפואה מאד ויעבור עליה בלי הרgesch ואמנם גם
הוא מאמין יחשב אלא שהוא מקטני אמנה. ואמנם יתכן
שהיפות על שתי הסעיפים עדין הוא מהקו ולפניהם ולאילו
זכור לטוב כשאמר אם הבעל הוא... לו אחורי ידע שייענו...
כי בטעם המאמין החלש כשרואה את קצה ה兜ירה כבר
נרתע ושב לאמונהו האמיתית.

ואמנם הרופאים בדורנו ננסים לכופרים וננהנים מנשיאות
חן בעיני הכופר על חשבון רפואי אמונה כי איןנו קנאים ואינו
בטלן, יודע שצורך לותר על האיסורים בדברים החיוניים,
ולמצוא היתריהם כאשר ידרשו זאת החיים העכשוויים, והכופר
שמח על נצחונו, ואכן מבזה בלבו את המאמין המזוייף להלה.
אבל ראוי היה לכל מאמין לשוב לאמונהו בשמו דרישת
ל兜ירה מוחלטת שיאמרו תירש הבת עם הבן אשר כבר לחמו
בזה החכמים עם הצדוקים ולתמהוננו נאטמו הלבבות וחתמת
תקיפות הדעת ואומץ הרוח לעמוד צור נצב באמונה אומן
כי המשפט לאלקים הוא, וכן קיבלנו מפי הגבורה רשות כל
המעשים אדון כל הארץ, ימצאו אלו שדעתם שללה ויבקשו
תחבויות להשתחוות לה兜ירה ולהשאיר את המשפט בחושן
המשפט, אבל למשעה להתנגן בכל הגוים דברתא כברא
תירות, ולחתת תלה לאובייגנו כי אמן אין حق הנחלה שבתורתה
מחאים לפיו עם הנואר, הוודה גמורה לתועבת兜ירה.
אי לאונים שכך שומעות.

כהנה וכהנה חושבים הנחשלים להחלה ולהמר התורה

בחוקים חדשים אשר יתנהנו בעולם המעשה, ואם ידרוש איש מאמין לדון אותו דין תורה יאמרו לו הב"ד כן הוא הדיין כי כבר באו החכמים ותיקנו...

ומי לא שמע מרבותיו כי אנחנו דור יתום ואין לנו ראיים כלל לתקן תקנות שצורך זהה גדולות בתורה במידה מופלאה ואנחנו ירדנו פלאים והדיוטים אנחנו ואיך נעיו פנינו ונקשה ערפנו לומר חכמים אנחנו וייש כח בידינו להפкар ממון ולקבוע תקנות לדורות.

כתבתי דעתך זוז גם דעת הגאון מבריסק שליט"א ובקשנו שמרן הדר"ג שליט"א יעמוד עמו כמו שרגילים בני עמו לשמעו עד עכשו...

החוש על הדברים הנ"ל חשוב לסכנה ליסוד אגדות הרבניים تحت כה מלאכותי בהכרעת דברים העומדים ברומו של עולם. ואחתום שלו' וברכה הדושית באה"ר אי"ש.

(מכتب אל הגרא"ז מלצר אגרות חז"א חלק א' אגרת צ"נ)

עה

ע"ז של ישראל

פעם כسامרו לרביינו הגראי"ז שאחד מרבני אמריקה הייתה נוכח שבשבועה שהמשטרת הכתה באכזריות רבה ביהודים חרדים על שהפיגנו, ואף הוא היה בין אלה שספגו מההלוומות המשטרת, הרי עכשו בודאי יכיר הרב הנ"ל במחות השלטון בארץ הקודש וימנע מתמייתו במגבית וכדומה. על כך הגיב רבנו הקדוש שדבר זה יביא עוד תמייה במגבית (נאך א מיליאן פאר זיין). וכשאמր לו אחד ששמע מהנ"ל שעכשו כבר ראה והכיר בעינו את מהותם, ענה על זאת רבינו זצ"ל בזה הלשון: עבודה זרה של ישראל אין לה ביטול.

כח ועוצם ידי

אחד שאל לרבנו הגראי"ז מבריסק פירוש מה שאמרו חז"ל על הפסוק "בן אדם ישב החרבות האלה על אדמת ישראל" אומרים לאמר אחד היה אברהם וירש את הארץ" וגוי (יחזקאל ל"ג, כ"ד ושם ברד"ק): ר"ע אומר ומה אברהם שלא עבד אלא אלה אחד ירש את הארץ, אנחנו שאנו עובדים אלהות הרבה על אחת כמה וכמה שנירש את הארץ וכו' עי"ש. ואמר לו שהפירוש הוא שאנשי הדור ההוא אמרו שיש להם עוד כוחות להסתיע בהם כדי לרש את הארץ. והוסיף: וכי היום אין אומרים כן שהכל הם בעצם עשו? וכמו שמספר שם בפסוק וכו' עמדתם על חרבכם וגוי, וכך שכתב (הושע ב', י") והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן והתירוש וגוי.

וזרועם לא הושעה למו

בעת הפורענות ששרדה בארץ-ישראל בחורף תש"ה ובירושלים עיה"ק לא פסקו מלומר תהלים יום ולילה, אמר רבנו הקדוש: כתיב ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתיاعتיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתייך (שמות ח'), הרי שקבע לו זמן בכדי שיוכחה שעילידי תפלתו סרה מכת הצפרדעים ולא יאמר שמקורה הוא, ואחרי יכולות הכל שראה פרעה שהיה כמו שאמרה, שסרו בדיק בזמן שקבע, מכל מקום הכבד את לבו, כמו כן —

סימן — בטוחני שהשם יעוזר בשבייל התפלות והתהלים
שאומרים יום ולילה, אך אחרי כן יאמרו זה עוזר וזה עוזר...
ותמיד היה שגור על לשונו לומר הפסוק "ליישועתך
קויתי ה'".

(«שער תורה» עמוד קנ"ט)

עה

מה נשתנה

ראש ישיבת חזורה פנה אל רבנו החזון"א בעניין הצלה
ליהדות שהוא חשש שייגרם לו רדייפות והתבטא: מה לעשו,
כעת יש להם מלכים ושרים. ענה לו רבנו הכהן: אל תוסיף
להשתמש בבטוי כזה. כל ההבדל, שמקודם נלחמו בנו החלונים
באתים וכעת כבר ברובים.

(הרבי יעקב גלינסקי).

ש ע ר

החלבה מול השירות

עט

מלחמה בשירות הלאומי

שני בחורים מישיבת פוניבז' שאלו את רבנו החזו"א אם לעלות ירושלים להגנה נגד השירות הלאומי. השיב להם: גם פנחס לא שאל שאלות. המשיכו ושאלו: והרי יש חשש של ביטול תורה? השיב: גם פנחס סגר את הגמרא וקם לעשות את מעשינו.

(מ. ש. "דגלנו")

פ

תהריך ואל תעבור

כאשר התחילה לגייס את הבנות לצבא בארץ-ישראל נכנס רבנו החזו"א אל אחותו הרבנית קニיבסקי שתמחיה ואמר לה: יש לך בנות, דע, כי במקרה ויגיעו אותן הרי הן מחויבות בפשטות להחרג ולא להתגיים.

(רב אברהם ולף)

לא עלייך המלאכה לגמור

אחד מראשי היישובת בקש להקל בימי פולמוס השירות הלאומי בשאלת גיוס הבנות וטען לפני מרן הגאב"ד בריסק כי חושש הוא לגיוס בני היישובות שעלו לשלטונו של הצלב בו כנקמה בעקבות התנגדותנו. השיב לו מרן מבריסק: אין לנו אלא ההלכה הפסוכה וחיללה לנו להתייר אסורים למען חזוק התורה. וכבר מצאנו שבימי החורבן עלו הכהנים לגג והושיטו את מפתחות בית המקדש לשמיים. כאילו בקשריו לומר: מכיוון שאין לנו מסוגלים וכיולים לקיים את המוטל علينا יעשה השيء את הטוב בעיניו ואמנם יצא יד מן השמים ותקבל את המפתחות. למדנו שהכהנים נהגו כשרה בהזירים את המפתחות. אף אנו אם לא נוכל לקיים את למוד התורה הקדושה אלא מתוך התרת איסורים חמורים חיללה, נוח לנו להסתלק מדאגה לקיום התורה ולמסור לשמיים את קיום ההבטחה «כִּי לֹא תַשְׁכַּח מִפִּי זָרְעוֹ».

(מפי תלמידי הגראי"ז)

בטולה זהו קיומה

כאשר נוסדה הסוכנות היהודית בקשו עסקים שונים, מהם ראש הצентрל רלייף בארה"ב שתמך ביישובות פולין ולייטא, שגם מרן החפץ חיים יצטרף לסוכנות כנציג הלא-ציוניים. רמזו לחפץ חיים כי סרובו עלול לסכן את קיומן החמרי של היישובות. אמר החפץ חיים: מוטב שישגרו כל היישובות חס ושלום ולא אצטרכ לחתם יד לפושעים. כבר היה מעשה

בשנת תרנ"ב כאשר גורה הממשלה הרוסית לקבוע בישיבת וולזין שעתים למדוי חול כל יום באום לסגירה אם יסרבו להשמע לגוריה. "הנצי"ב" כנס את גולי הדור לשאול בעצמתם. היו כאלה שיעצו לבוחר את הרע במייעוטו. הגרי"ד סולובייציק הביע את דעתו בדמות על לחיו שモטב לסגור את הישיבה ובלבד לא להניג למדוי חול, אמרו: הש"ת צוה לנו להחזיק במצוות התורה ולהעמיד תלמידים רק על פי דרך שהתו אבותינו, אבל בדרכים אחרים אין האחוריות מוטלת علينا, יבוא נוותן התורה ויעשה את שלו ואני את נשנו הצלנו. לדבריו כן החליטו לסגור את ישיבת וולזין. אמנם באו וראו כמה צדק הגרי"ד סולובייציק: לו הסכימו להניג למדוי חול של שעתים היו בסופו של דבר מגעים ללימוד תורה רק שעתים, אבל מכיוון שעמדו בפרץ, כמו במקום ישיבת וולזין הרבה הרבה ישבות על טהרת הקודש ועל כן זה אמרו חז"ל: יישר כחך שшибרת, ובטעלה זה הוא קיומה.

פג

את אביו לא ידע

מיד כאשר נכנס הרב ברלין אל החפץ חיים זצ"ל ונתן לו שלום, פנה אליו החפץ חיים באמרו: הנה היה לך אבא טוב, אביך היה יהודי טוב, הוא חבר ספרים נאים על תושבע"פ ועל תורה שבכתב. אתה לא הכרת את אביך. **הרב ברלין:** מה משמע שלא הכרתי אותו? אני הכרתיו טוב מאד.

הchapץ חיים: לא, אתה לא הכרת את אביך.

הרב ברלין: אולם בכל זאת הכרתיו.

חפץ חיים : (מדובר בקול גמרץ) : לא, אתה לא הכרת את אביך, כי אלמוני הכרת אותו לא הייתה כותבת, כי במקרה והיהודים החזרדים לא יצטרפו לסתוכנות היהודית, יפסיקו בארה'יקה את התמיכה למוסדות התורה בפולין. אלמוני הייתה מכיר את אביך, ממשיך החפץ חיים, לא הייתה כותבת מכתב שכזה.

הרב ברלין (מתנצל) : פחדתי, כי בגלל זה תפסיק התמיכה.
פחדתי שהיהה הכל כלה ונאבד.

חפץ חיים : אמנם נמצא פסוק : "אשרי איש מפחד תמיד",
אולם נמצא עוד פסוק שני : "פחדו בzion חטאיהם". הכל יהיה
כלה ונאבד. אולם אנחנו נשאר קיימים.

(*"דאָס אִידישַׁע טָאגְבָּלָט"*, ט' שבט תר"ץ)

פדר

לא יכח שוחד של מצוות

שמעתי שהגרייז'ן מבריסק ענה לאחד שפנה אליו לבקש הסכמתו למעשה מסוים, בכךקו שתוולת מרובה תצמה מפעולה זו לחיזוק היישוב בארץ-ישראל. ועל זה ענה לו רביינו : הנה כתיב האל הגדל הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יכח שוחד (*דברים י'*). ותמונה, איך שייך להגיד שוחד להקב"ה. אלא הכוונה היא כשמתוכנוין לחזק לימוד התורה תמורה ויתוריהם בשיטה אחרת, לחפות עבריה במצוות, והוא שוחד להקב"ה... והכתוב אומר ולא יכח שוחד, הקב"ה אינו לוקח שוחד כזה... (*"שערי תורה"* עמוד קס"ט)

הפרנסים אין התורה שלהם

ככלפי אלה המסתכנים לפשרות בענייני היהדות ואמתלא בפיהם כי תועיל הפשרה לבל יפרצו בחומרת התורה גופה וכחה הולכים מפשרה לפשרה עד שנכווים בעצםם בפושרים הללי, והتورה צוחת ככרוכיא שאין רצונה בפשרות: «אם ד' האלקים לכו אחורי ואם הבעל לכו אחורי». מי שמספר בענייני התורה אף אם כונתו רצואה דומה לאחד שלקח סחורה מהחנות והשליך אל הנגר וככל העומדים סביבבו חשבו שנשתגע חלילה, ואני עדיין מסופק אם נשתגע או לא, אבל דבר אחד ברור לי שהמשליך איינו בעל החנות והסוחרת אינה שלו; כן הדבר למי שਮותר על מצוה מן המצוות או דבר מדברי חכמים הוא מראה בעליל כי הסוחרת אינה שלו.

(חפץ חיים על התורה)

אין להכנע למציאות

אחדשה"ט

ביהיות שאי אפשר לי להשלים עם זה שאחרים קוראים אותו «מציאות», «עובדא» ואשר לרגל שמירת הבריאות אני צריך לשקט רות, הוכרחתי למשוך ידי מכל, וככאילו נעלם ממוני כל המתרחש בסביבתנו ולקיים חייו וגוו.

(אגרות חז"א חלק א' אגרת קי"ב)

ש ע ר

תרבות רעה

פז

מיין למדן — ליסטים מזוין

רב אחד שאל את החפץ חיים אם עליו להענות לבקשת מנהל "תרבות" בעירו שיורה בבית הספר זהה גمرا. השיבו החפץ חיים: התלמידים מ"תרבות" יצאו בין כה וככה לתרבות רעה והנה פורק על תורה שהוא בור ועם הארץ דומה ללייטSTEIM שאיינו מזוין ואילו אם הוא יודע גם ללימוד הראוי הוא דומה ללייטSTEIM מזוין.

(תולדות החפץ חיים מאת הרב ישך)

“תרבות” בית עין

“וחיללה חלילה שלא למסור את בניהם לבתי ספר של תרבות ואידישיסטי, שעייר למודם מהה כפירה ומיניות ומשרישים בבנים הקטנים דעות ושיטות כובשות המליעיגים מדברי תורה והנבאים ומתגדלים על דרך דור עקש ופתלתו, הבזים לכל דבר שבקדושה וכל המוסר בניו לבתי ספר כאלה הרי הוא כאילו מוסרנו לבתי עבודה זורה ממש.”
 (מאמר “מה לך נרדט” מאת החפץ חיים)

להצראף לגינויו של מלך

...ועל כגן דא צרייך לזכור מה שאמר החפץ חיים זצ”ל ששאלחו רב אחד: היוט והתקיפים בעירו רוצים בחינוך לאומי שלא כפי התורה, מה יעשה? וענשו שהאדם צרייך להחזיק הצד מי שהוא תקין. ושאלחו הרב: אבל הלא אסור לעשות בית ספר שאיננו על פי התורה? וביאר לו כוונתו, שהתקיף ביותר הוא הקדוש ברוך הוא והאדם צרייך להחזיק הצד התקיף. וכן על כל מורה לעשות את מלאכת ה’ באמונה, שזה מביא להצלחת העבודה, ולא לוותר לאלה שאינם יודעים בין ימין לשמאל.

(הגר”ר גרויזובסקי “בעיות הזמן” עמוד 70)

חמורה מינות מחולול שבת

..אבא לברר לפניו כתראה בעניין אם מותר לישראל ליתן את בנו לגימנזיות. אבא ר' תחלה פסק בשם מורה זיע"א (הגר"ח מבריסק) ששאל אחד אם מותר לו בכדי שניצל מלכת אל המלחמה בזה שיעבוד בהוימסטבה (קאנצלארייע) ויהי שם חילול שבת של כתיבה והורה לו להיתר, ושאל לו השני אם מותר לו עיי' שניצל עייז מלכת אל המלחמה ללכת בהגימנסיה ולא התיר לו, יعن כי זה האיסור הוא מטעם מינות אסור להתרפאות בזה, ואני עד מפי עד שהעיד רבנו הגאון האמייתי הצדיק רשבכה"ג מרן ר' חיים עוזר שליט"א ששמע מפי רבינו דברים כהויתן:

(ברכת שמואל מסכת קידושין סימן כ"ז אות ו' מאת הגר"ב דב ליבוביץ ר"מ קמניץ)

ב

„הספר" על משורר חילוני

אחרי מותו של ח. ג. ביאליק נשא הגה"ץ ר' ליב חסמן זיל שיחה בישיבת חברון. וכשה אמר: יש כמה סוגים רוצחים, זה חמור מזה. יש רצח בשגגה ויש רצח במזיד, יש רצח את היחיד ויש רצח רבים ויש גם רצח המונים. אולם כל אלה בנסיבות נפסקים מעשיהם הנפשעים, אולם קיים סוג מיוחד של רוצח נפשות, שהם כלים ורצויהם אינה כליה, אלה הם הסופרים והמשוררים המדיחים לב ישראל מבינו שבשים. אנשים ממשיכים לקרוא בספריהם גם אחרי מות המחברים וסופנים את הרעל שהשקיעו בהם.

הוֹסְפָּת לַכָּהֶדֶרֶת הַשְׁלִישִׁית

כג

המחובר לטמא טמא

....וע"ד ההצעה להתחבר עם הוועד הלאומי, הנה אחורי שהدين ידוע לכל כי אסור להתחבר עם כמותם אפילו לדבר מצוה, לא אדע מה יש להוסיף בזה. אבל צריך להודיע לאלו אשר מסכימים להה, כי הם מוחטיים את הרבים ומחללים ש"ש, כי מעתה אין ביניהם ولבין המזרחי ולא כלום. וצא ולמד מסופו של המזרחי אשר עבדתו הייתה תמיד להתרומות ביראי היה כדי להחניף לרשעים. ומה עלתה לו, סהדי שקרי אוגרייהו זילוי... כי נמאס ונבזה גם בעיני הרשעים אשר השתחוו להם. ואשר ישוו כי דעתה תהינה שכולות היא הטעתה היצרת, כי יש לזכור ההבדל הגדול בין היראים להחפשים, שהחפשים מהם חפשים גמורים, אבל היראים אינם יראים גמורים, כל בכלל אחד מאננו יש חלק ידוע חפשיות (שמעתי מהקדוש בעל חפץ חיים ז"ל) וא"כ אם מספר האנשים שколо תמיד תאה ההכרעה על צד החפשיות. וב חגיגי: הישא איש בשר קדוש וגוי' הקדש ויענו הכהנים לא יקדש ואם וגוי' עיי"ש, כן העט הזה וכן הגוי הזה ובגמ' למדו מקרים אלו הלכות מרובות, אבל אין מקרה יוצא מידי פשוטו, כי הנוגע בקדוש לא נעשה קדוש בנסיבותיו והנוגע בטומאה נתמאות עיי' הנגיעה כן העט הזה וגוי' (שמעתי) ואם החפשים מסכימים להתחברות צריך לידע ולהבין כי רשותם פורשים לצד נפשות ומפני פתי יסור הנה. ובחדאי אילו היה חי כתה הצדיק ר'ח ז"ל זוננפלד לא היו מרומים ראש הרוצים להתחבר, אבל כאשר יתומים נותרנו כל אחד מתנשא לומר אני אמלון. ועובדא ידענא: לפניו חמיש שנים, ע"ד ההצעה שתתחבר האגודה לאגנץ' [הסוכנות היהודית לאגנץ] אחר אשר נכנסו בה ראשי ה"ג'וינט" אשר היו

תומכית את כל היישובות והיה קשה להסביר פניהם ריבום, ושמעתה אzo מהקדוש [ה-חפץ חיים] זיל "דארף וווערען רעכט עס זאל זיך אפשטעלען א דרייטעל תורה אונז מיט זיא זיך ניט מתחבר זיין" [עלינו להשלים עם זה שייותר לנו רק שלישי מעולם התורה ולא להתחבר עמם] היינו שאפילו אם יתבטלו עי"ז רוב היישובות ח"ז אין זה מכريع להתחבר עמם".

(מתוך מכתב הגה"צ רבי אלחנן ווסרמן
היום אל הרב דוד סוטאש זיל)

צג

מות בסיר

פעם אחת בא לבריסק מטייף לאומי ידוע. אטר עליו רב חיים מבריסק לנאות בבית הכנסת. הלה נעלב ושאל אותו:

—CMDOMNI שדרשותי כשרות כדת, מה טעם הטריפט מר?
השיבו רב חיים:

— יש בהמה שנשחתה כדת ובשרה "חלק", ואפ' על-פייכן פעמים שהוא טריפה, אם מבשלים את הבשר בסיר טרפ...
(דמויות הווד", מאת אהרן סורסקי)

צד

היכל ריפורמי

לפי עדות בונ'-שפחו הרב מאיר ברלין, מראשי המורה", התבטא פעם רב חיים מבריסק כהאי לישנא:

— בית-כנסת הוא מקום קדוש ובכל זאת אם מדובר בבית-כנסת "מחוקן", ריפורמי, אסור להכנס לשם —ומי יודע אם לא הגיע לידי כך, שלמרות קדושתה תהא ארצנו הקדושה ארץ-ישראל "מתוקנת"!...

(מוואלווזין עד ירושלים)

מחלה מדבקת

בשנת תרס"ג נתמנה רבי שמעון-ש קופר כראש ישיבת מלטש — סיפר אחד מותיקי תלמידיה דאו — זוכיתו לשם תורה מפיו. בימים ההם אחזה ה"השכלה" בצעירים כאשר בנעורות זוכרני שרראש הישיבה היה מתריס נגדה בדברים בוטים, כל אימת ששוחח עמו בני הישיבה. הוא טען שאפי' מי שסביר שהוא מחותן מספיק בפני השפעת הקשה של ספרות-השכלה ומותר לו לעין בה, סופו שיוצא ניזוק. והוכיח זאת מייעקב אבינו שנאבק עמו שרו של עשו, והכתוב מעיד עליו "ותוכל", ומכל מקום יצא צולע על ירכו. מכאן, שפראיות-דרוח אין זו מוסיפה...

עוד אמר אז: לפי הדין, המשבר כלים בשנותו חייב לכואורה, הרי אנות היה, אלא שמלבד-מקום חיבר מכיוון שהוא המועד לעולם, התקרב לכלים. כיוצא בו זה המתקרב לומות רוחני העולל להזיק, שאחריותו עליו אף אם יינזק באונס... ("דמויות הוד")

צלם בהיכל

שוב פתח רבי שמעון והרעים בקולו: מצינו לבנו שהוכיח את יעקב על גניבת הטרפים, "הלוּךְ הלכת כי נכסות נכספת לבית אביך למה גנבת את אלהי", לאמור: אם הנד שואף לבית אביך, הלא תזכיר שביתו נלחם זה כמה דורות בכל האלילים והתרפים למייניהם — ואיך זה תוליך לשם את טרפי? ועוד מה עזה תוכחה זו כלפי בניישיבה הנושא לאלהלה של תורה, זו הלחמת בכל התרבות המוזיאיפות לסתוגיהן, ובאמונתו צורורים מתרפה של ההשכלה — היתכן? (ספר היובל לריש שקאט)

תורה „בשתיות“

פעם שמע רבי ברוך-ידוב ליבוביץ מקמינץ על אחד מבני ישיבתו שמקדיש מזמננו לספרות וקורא בספרים שאינם תורניים. מיד קרא לו ואמר:

— הנך עובר על חטא ה„שתיות“. כשם שאומרים „אני מאמין“ על אהדות הבורא, כך אנו מעדים על ייחודה תורה; כשם שאסור לעבוד עבודה-זורה „בשתיות“ ודינה בע”ז ממש, כך אסור לחלל התורה על-ידי שיתוף כזה. אסור לו לבנ-תורה להוtier מקום במוcho לדברים אחרים שאינם קשורים בתורה. אין לו לדעת משום דבר אחר שבועלם...

(„דמויות הצד“)

צח

מה בין בר לתבן

יום אחד הגיע לקמינץ המשורר החילוני ח”ג ביאליק, שבצעירותו עשה כמה שנים בישיבת ואלויזין וידע את רבי ברוך-בר מקרוב, מתוך רצון להיפגש עם „ידיד נוערים“. בתחילת מיאן רבי ברוך-בר להעניק לו אפילו מבט אחדר, הלא „אסור להסתכל בפני אדם רשע“. לבסוף ניאות והתיר לו שיכנס לחדרו, אך לא נתן לו לביאליק שיטפה פה, כי אם פנה אליו בנימה של חמלה ואמר:

— שניינו הסתופפנו בצלחה של ואלויזין, ועתה בוא וראה מה עלה בחלך ומה בחלקי: ישראל עם חכם שבאותם ובנית-תורה פיקחים שבעם, עמקני ליטא צועדים בראש השורה וטוביה מוחותיה של ליטא, עיידית-שביעית מסולת ישיבותיה שרויים בקמינץ. וכאשר אשמיע לפניהם שיעור וחידוש בהלכה מתיגעים התלמידים להבין ומחפללים בסבוזתי, זה אומר כך כיוונתי וזה אומר לך הטעונתי. טוביה המוחות

שבעלם עמלים, איפוא, מתוך השתקות ליד לסופ' דעתך
ולשנן את החידושים שלי — והם ישארו קיימים לדורות...
...ואילו אתה מחבר שיריב וחרוזים — וממי מפוזט אותם?
בוא ונמצא לחוץ, נמצא פעוטונת בגיל הגן, מלוככת בבחוץ
ורפס ומרקרת אחד מהרוין. הנה כזה הוא פרי עמליך וכזה
פרי עמלך...

(“דמותו הודה”)

צט „גאולה“ עלובה

אחרי שפורסמה בשנת תרע"ט “הצהרת בלפור” הידועה,
שהכריזה על מתן זכויות לעם היהודי, שיקים לעצמו בית
לאומי בארץ-ישראל בחסות שלטון המנדט הבריטי, ביקר אצל
רבי מרדכי יוסוף-אליעזר מרודזין אחד מחשובי העדה היהודית
בטבריה, שנתחבב עליו מאד ורכש את אימונו. שאל אותו
רבי מרדכי יוסף:
— מה בפיהם של זקני היישוב הארץ-ישראל בקשר
למינה הבהיר הזה, שמו “הצהרת בלפור”, האין הם רואים
בו אותן כלשהו?...

השיב לו האורח הארץ-ישראל:

— מכיוון ששאל הרבי את שאלתו, אפשר לו דברים
משמעותי מפי רב עירנו, הלא הוא הג”ר משה קליערס,
שהנו חכם עתיק ואיש קדוש, נוסף לגאונותו בתורה. כשהגיעה
אלינו השמועה בדבר “הצהרת בלפור”, הגיב הרב: יש
בה הצהרה זו כדי לצערנו ממה-נפשך, אם אין בה ממש —
הרוי פשוט מתקלסים בעם היהודי, וכדי בזיוון וקצף; אם יש
בה ממש — האם אחרי גלות ארוכה וمرة כל-כך תהא
התחלת הגאולה כה פעוטה? האם לזה חיכינו אלפיים שנה?
אין זאת אלא שהצהרה היא נסiron נוסף מחייבishi משייח...
(“דמותו הודה”)

הנסיוון האחרון

איתא במדרש, כי ביום ש לפניהם הגולה האמיתית כאשר יצטרכו כבר להקים את בית המקדש יתפלגו בניו לשני צדדים, הכהנים באמת יחפזו באוטו כהן גדול שהם יבחרו בו כמתאים לעטרה זו ואילו הפורטאים עול יאמרו שהם היהודים האמיתיים והם הם שצרכיכים לבחור את הכהן כי הבנთם, ויכריעו או ביניהם שיישו בדרך הבחי' שהיתה ביום אליהו ז"ל, דהינו שיעשו ביניהם סימן שכל מי שייענו לו באש מן השמים האמת אותו, והנסיוון הגדול יהיה אז באופן זה שהאיש מן השמים תרד לצדם של אלו שהתרחקו מן התורה והם יצליחו במלחמותם, אך זה יהיה הבירור האחרון כי הכהנים באמת לא יתבטלו אפילו בפני המופת הזה, והעזה להחזיק מעמד במצב נורא זה לכל היהודי שיהיה מקשר לצדיקים וליהודים כשרים המקשרים לתורה, כי התורה היא נצחית, ובכך זה אפשר להחזיק מעמד בכל העתים והמצבים. ("דברי שמואל", אדרמ"ר רבי שמואל וצ"ל מסלונים)

ק

"תקנות" שאינן אלא סכנות

לפני סוף מלחמת העולם השנייה, כשהגיעו לאرض בשורות מארצות הקטל באירופה, בבקשת הרבנות הראשית לגוזר תענית לדורות כיום זכרון לשואה האiomת. נקראתי אל רבנו, החזון איש, ורבנו אמר לי: "הם יושבים ורוצחים לתקן תקנות. הלא הדורות הבאים אחרינו יהיו יותר טובים מأتנו, ואין יכולם אנו לתקן תקנות עבורים?" על כך שאלתי: ומדוע תיקנו תעניות לרגלי גזירות ת"ח, שבודאי נפלו צרכיהם מאימת צרכינו אנו? ענה רבינו: באותו הדור חי הט"ז ولو היה יאה לתקן תקנות, אבל אנו אין לנו את כוחו של הט"ז.

לאחר-מכן שלחני רבנו אל הגראי"ז גאב"ד בדיסק והוא אמר לי: רוצים להתענות? לחישך תקנות הם רוצים! הם הבטיחו לי למשל שלא ישנו בעניין הכתובה דבר, מבלתי אשר ישאלו את פי, והנה הראו לי בעיתון "תלפיות" שיצא בארצות הברית שתקנה גדולה התחדשה בבית הרבנות הראשית בעניין הכתובה.

(הגר"ב מנדلسון, אב"ד קוממיות)

כב

שביעין על המצוות

המשנה בתחילת יומי אומרת: משביעים את הכהן גדול שלא יהיה צדוקי, ושאל רבנו החزو"א: מה מועילה שבועה זו, הרי אם הכהן גדול הוא צדוקי, בודאי חושב שהדין כמו הצדוקים, וממילא השבוע שהוא שבע היא נגד התורה ואין היא חלה, שכן נשבע נגד מה שהוא מאמין שזו כוונת התורה? ותירץ רבנו (חزو"א מועד ס"י קכ"ו) שאם היה נשבע אז היה פורש מהצדוקים באמת.

תירוץ זה תמה.

וכאשר שאלתי את רבנו החזו"א לפשר התירוץ סיפר לי רבנו את הסיפור הבא: בעיירת מולדתו קוסוב היה ת"ח אחד שנטה חיבה לציוויליזציה או בחיתוליה. לא הועילו כל אותן הטענות שהעלו באוזניו נגד הציוויליזציה המחללת בכרם ישראל. אך פעם הכריזו שם בקונגרס הבא לא יכול לשבוג בדבריו את ראשית התנועה הציונית בעניין יחסם לדת. הרי יפרש מן הציונות.

כמובן שוחר מאוכזב מן הקונגרס, שם לא נשוא פנים לתורתו, ואף לא הטו אוזן לتبיעותיו. לאלו שהזכירו לו את הבטחתו הנ"ל ענה: אני עוד אפעל בעניין זה. הוא פנה במאכתב להרב ריינס וקבע באוזניו על אותו זלזול שולצלו בו. הרב ריינס אישר בדבריו תשובתו כי זו דרכם הנלווה של

הציונים, והתרופה היא התאחדותם של כל הדתיים במסגרת אחת, הלא היא המזרחי.

גדולי הדור יצאו אzo בקריאות חריפות נגד הציונות ומעיליה, ולעומתם ענו ראשיו המזרחי בדבורי ריב ומדון בשם 96 רבנים. הם חפזו להגיע ל„היתר מאה רבנים“ אך לא השיגו יותר מ-96, שהסכימו לקרוא תגר על גדולי הדור, וכמה מהם אף יצאו בחוץפה גדולה נגד קריאותם של הגודלים, וזה הייתה שנת מותו של הרצל. ואותו בן עיר הוצרך לנישוח בונוינה, ונפטר שם, ונקבע כציוני ליד קברו של הרצל.

וסיים רבנו ואמר: לו היה נשבע שיפרוש לאחר הקונגרס, בודאי היה פורש, אלא שהוא רק הכריז ולא נשבע.

(מפי הרב יצחק אל ברטולד)

קג בשבחה של הקיצוניות

כתב רבנו החז"א:

„כשם שהפשטות והאמת הם שמות נפרדות, כן הקיצוניות והגדלות שמות נפרדות. הקיצוניות היא ההשתלמות של הנושא. הדוגל בהבינותו ומוסס בקייזוניות, חלקו עם הזיפניים, או עם ח ملي תבונה. אם אין קיצוניות אין שלמות ואם אין שלמות אין התחלת. ההתחלה היא בקושיות ופרוכות מתמידות, והתמים היא התרצן החריף המכונן דבר דבר על אפנו ועל אמרתו.

רגילים אנחנו לשמע בחוגים ידועים כמכרזים על עצם שאין חלקם בין הקיצוניות, ומשאים בכל זה לעצם זכות ישראל נאמן באמונה מספקת לתורה וד"ת, ומרשים אנחנו לעצמנו להגיד מנוקדת משפט, כמו שאין באוהבי חכמה אהבה למיעוטה ושנאה לרוב חכמתה, כך אין באוהבי תורה ומצוות אהבה לאמץויות ושנאה לקייזוניות.

כל יסודי האמונה ייג העיקרים והמשתעפים המה תמיד בסתייה נמרצת עם המושכלות הקלות ושתפי החיים המפותחות תחת השימוש והכרתם הבירה והמתורצת והמושיטה דוקנות יתרה באמונתם היא גועם הקיצוניות. ואלה שמעידים על עצם שלא טעו מתק קיצוניות מעדים יחד עם זה שהם חdziי אמונה בעיקרי הדת לפי כח עיוני ורגש נפשי. רק בחבלי יחותמה הם מתייחסים אליה. והקיצונים לעמק נפשם בכל רצון היותר כביר לחמלת על חdziי הקצה, לא ירחשו כבוד ויקר לאלה מתנגדיהם, והתהום המפסיק בינם לביןם כאשר נפגש בנסיבות ממשיים המתחוללות בהכרח טבען מריבות וקטנות, יוסיף את הקרע לאין מרפא.

הבינות שיש לה זכות הקיום היא מدت הבינוינה האותבים את הקיצוניות ושוואים אליה בכל משאת נפשם ומהנכדים את צאצאיהם לפסקת הקיצוניות. אבל מה עלובה הבינוינה הסואנת בוו לקיצוניות.

חוות חנוונו לקיצוניות! הזיוון של החינוך הוא לטעת בוו וגייעול נפש להמתעללים בקיצוניות. אמן לרווח הרוחה בלב הנער לא יצר להוציא משפט מרותח על האישים הפרטיטים של המתעללים ובמדת ההפרזה, אך התפתחות הנער לאהבת תורה באמת הדרושה להתפעלות נפשי ונעימות שמיי לא יתן לתת מעזרים על דרך החיים המוליכים לישבים בעטרות וננהנים מזיו. אלה המכוננים בתיכון ממציעים לא האצלו בשבייל הזיווף שיש באמצעות, ולב משכילד הולך ומוניה את הזיווף. החינוך שלהם נותן את הצדק להחניך לפנות עורף להחוקים המושלכים עליו שלא לרצונו, ולהאמונות המעייקות לבו נגד רום החיים, ואת סוד הקיצוניות גזוו ממנה בהתעלל בה גם הוריו ומוריו".

(מתוך מכתב החוז"א זצ"ל — "פאר הדור" חלק א')

מפתח האישים:

רבי אברהם ישעיהו קראלייך (החזון) : ב', י"ב, י"ד, ט"ו,
י"ז, כ"ב—כ"ז, ל', מ', מ"ב, מ"ז, נ' ב', נ"ד, נ"ז—
נ"ח, ס"א, ס"ו, ס"ט, ע"א, ע"ב, ע"ד, ע"ח—
פ', פ"ו.

רבי אברהם מרדיכי אלתר (האדמו"ר מגור) : ה', ל"ח, ל"ט,
נ"ח, ס'.

רבי אברהם וינגרג (האדמו"ר מסלונים) : ז'.

רבי איסר זלמן מלצץ : ע"ד.

רבי אלחנן וסרמן : ח', י', י"ג, י"ט, מ'.

רבי אליהו חיים מיזל : מ"ז.

רבי ברוך דב ליבוביץ (ר"ם דקמניץ) : ג', י"א, ג"ט, צ'.
רבי חיים ברלין : נ"א.

רבי חיים סולובייציק מביריסק : ג', כ"ח, ל"א, ס"ב, צ'.

רבי חיים עוזר גורדזנסקי : ט"ג, מ"ז, ס"א, ע', צ'.

רבי יוסף יצחק שניאורסון (האדמו"ר מלובביז') : ס"ה.

רבי יחזקאל הלברשטטם (האדמו"ר משיניבקה) : ל"ג.

רבי יהיאל מאיר הלוי (האדמו"ר מאוסטרוביצה) : ה'.

רבי יצחק זאב סולובייציק מביריסק : ט', ל"א, ל"ב, מ"ג,
מ"ה, מ"ח, מ"ט, נ"ה, נ"ו, ס"ב, ס"ד, ע ג—ע"ז,
פ"א, פ"ד.

רבי ישראל סלנטר : ג', ה'.

רבי ישראל פרידמן (האדמו"ר מטשורטקוב) : ל"ו.

רבי ישראל מאיר הכהן (החփץ חיים) : ד', ח', י', כ"ג
ל"ה, מ', מ"ד, נ"ג, ס"ג, פ"ב, פ"ג, פ"ה, פ"ז—פ"ט.

רבי יששכר דב רוקח (האדמו"ר מבלוז) : ל"ג.

רבי ליב חסמן צ"א.

רבי מאיר שמחה מדווינסק (אור שמח) : כ"א.

רבי משה קלירס מטבריא : ו'.

רבי משה יצחק (המגיד מקלם) : כ'.

רבי נפתלי צבי יהודה ברלין (הנציב) : ג"א, פ"ב, פ"ג.
רבי ראובן גרוזובסקי : א', ג', י"א, ט"ג, י"ח, כ"ח, ל"ג,

ל"ד, מ"ה, נ"ט, ס"ח, פ"ט.

רבי שלום דב שנייאורסון (האדמו"ר מלובביז') : כ"ט.

רבי שלמה ברוייר : מ"ז.

פתח העניינים:

שער התקרובות והתרחקות לפני עוזבי הארץ:

- א' — האהבה לשם שמים
- ב' — הרחמננות מול הדין
- ג' — שנאה לשם שמים
- ד' — המקנאים לכבוד שמים
- ה' — אפילו מתנתם מזקפת
- ו' — השוחד המסנוור
- ז' — איסור סיוע לפושע
- ח' — כבוד לרשעים
- ט' — עם עקש תחתפתל
- י' — נתנו לנו מעשינו הריהו נכרי
- יא' — לפקוח עיניהם
- יב' — ללא לשון משותפת
- יג' — דברה תורה בלשון ברורה
- יד' — שנאותם של החילוניים מעידה
- טו' — אין שלום לרשעים
- טז' — אונאת כלל ישראל
- יז' — בעל דעת כזובות — מנסך יין
- יח' — שיטות המינות מתחלפות
- יט' — העמלקים שבתוכנו

שער המחתיאו וההורגו:

- כ' — השואה מידיו הגרמנים — גמול بعد
"תקוני" הדת
- כ"א — מברלין מקור ההשכלה, תפחה הרעה
- כ"ב — בעניין האבלות על השואה
- כ"ג — נפלאו דרכיו ה'
- כ"ד — אפיקורסות מהי?
- כ"ה — החטא מסוכן מהפצתה
- כ"ו — גדול המחתיאו מן ההורגו
- כ"ז — אהבת ישראל של החילוניים

שער מהותה של הציונות:

- כ"ח — ללא לוחיות של מצוה
כ"ט — יותר מסוכנת מה"השכלה"
ל' — העליה לאר"י מצוה שהזמן גרמה
ל"א — הציונות קשה מכולן
ל"ב — אין מרחמי על אזכורם
ל"ג — מיניות האסורה בהתחברות
ל"ד — זיווף היהדות
ל"ה — מעכבי הגאותה
ל"ו — מארכבי הгалות
ל"ז — דוחי הקץ

שער הדתיות הלאומית:

- ל"ח — סכנה ליהדות
ל"ט — רבני המזרחי
מ' — מעשה רב
מ"א — כל המקرب צרייך בדיקה
מ"ב — שיטה טל "בינות"
מ"ג — רוח שוטות
מ"ד — נבובי ראש
מ"ה — הרכבת כלאים
מ"ו — הפרצה הולכת ומרתחתה
מ"ז — נגד ההסכם עם המזרחי
מ"ח — "חזית דתית מאוחדת"
מ"ט — יקוב הדין את ההר
נ' — עיקר חסר מן התורה
נ"א — להבדיל בין הקודש ובין החול
נ"ב — תערובת פוגמת בתורה
נ"ג — ישיבות פגומות
נ"ד — אין לפאר ישיבת "מזרחי"
נ"ה — חנוך המזרחי
נ"ו — סכנת המרכז הרוחני
נ"ז — ספרים פסולים
נ"ח — חשש לספרי הגות

שער קרנות ציונות:

- ג"ט — מניח מעותיו על קרן הצבי
ס' — שלום גורם תקלה
ס"א — לעמוד מול הורם

שער המדינה החילונית:

- ס"ב — המטרה הסופית
ס"ג — ממעטיה הדומות
ס"ד — פגם באמונות המשיח
ס"ה — הגלות אצל היהודים
ס"ו — ראוי לקובעו ליום תענית
ס"ז — תחנון ולא "הלו"
ס"ח — אין שמה בה' איר
ס"ט — ההנאה חמורה מגוזרות
ע' — למייחס מבעי
ע"א — מי נדחה מפני מי
ע"ב — חוקי עכו"ם
ע"ג — וסרתם ועבדתם
ע"ד — ירושת הבית בטוי לכפירה
ע"ה — ע"ז של ישראל
ע"ו — כוחיו ועוצם ידי
ע"ז — וזרועם לא הושיעו למו
ע"ח — מה נשתנה

שער ההלכה מול פשרות:

- ע"ט — מלחמה בשירות לאומי
פ' — תחרג ולא תעביר
פ"א — לא עלייך המלאכה לגמור
פ"ב — בטוליה זה קיומה
פ"ג — את אביו לא ידע
פ"ד — לא יקח שוחד של מצוות
פ"ה — הפשרנים אין התורה שלהם
פ"ו — אין להכנע למציאות

שער תרבויות רעה:

- פ"ז — מין למדן — לסתים מזוין
פ"ח — "תרבות" בית ע"ז
פ"ט — להצערף ליגינו של מלך
צ' — חמורה מינות מחולל שבת
צ"א — "הספר" על משורר חילוני